

TUJI JEZIK - NEMŠČINA

Srednje splošno izobraževanje

Gimnazija

Gimnazija s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri

Gimnazija z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri

Dvojezična slovensko-madžarska gimnazija na narodno mešanem območju Prekmurja

Klasična gimnazija

Ekonomska gimnazija

Ekonomska gimnazija s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri

Tehniška gimnazija

Tehniška gimnazija s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri

Umetniška gimnazija

Umetniška gimnazija s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri

UČNI NAČRT Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

IME PREDMETA: tuji jezik - nemščina

Izobraževalni program gimnazije, izobraževalni program gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program gimnazije z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri:

obvezni predmet (420 ur)

izbirni predmet (70/105/140/210 ur)

maturitetni standard (420 ur)

Izobraževalni program ekonomske gimnazije, izobraževalni program ekonomske gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program tehniške gimnazije, izobraževalni program tehniške gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program umetniške gimnazije - plesna smer; modul B: sodobni ples, izobraževalni program umetniške gimnazije - smer gledališče in film, izobraževalni program umetniške gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri - glasbena smer; modul A: glasbeni stavek, izobraževalni program umetniške gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri - glasbena smer; modul B: petje-instrument, izobraževalni program umetniške gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri - likovna smer:

obvezni predmet (420 ur)

maturitetni standard (420 ur)

Izobraževalni program dvojezične slovensko-madžarske gimnazije na narodno mešanem območju Prekmurja, izobraževalni program umetniške gimnazije - glasbena smer; modul A: glasbeni stavek, izobraževalni program umetniške gimnazije - glasbena smer; modul B: petje-instrument, izobraževalni program umetniške gimnazije - glasbena smer; modul C: jazz-zabavna glasba, izobraževalni program umetniške gimnazije - plesna smer; modul A: balet, izobraževalni program umetniške gimnazije - likovna smer:

obvezni predmet (420/350 ur)

maturitetni standard (420 ur)

Izobraževalni program klasične gimnazije:

obvezni predmet (420 ur)

izbirni predmet (280 ur)

maturitetni standard (420 ur)

PRIPRAVILA PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA V SESTAVI:

Stanka Emeršič, OŠ Janka Padežnika Maribor, Mojca Hojski, OŠ Blanca, dr. Saša Jazbec, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, dr. Brigita Kacjan, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, dr. Liljana Kač, Zavod RS za šolstvo, Monika Krančič, OŠ I Murska Sobota, Tatjana Lubej, OŠ Janka Glazerja Ruše, mag. Tamara Ogorevc, OŠ dr. Jožeta Toporišiča Dobova, Mateja Pivec, Prometna šola Maribor, Srednja prometna šola Maribor, Suzana Ramšak, Zavod RS za šolstvo, dr. Andreja Retelj, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Irena Rimc Voglar, Strokovno izobraževalni center

Brežice, Valerija Šijanec, OŠ Odranci, Milojka Vaupotič Kučan, Gimnazija Franca Miklošiča Ljutomer, Mojca Velušček, Gimnazija Ledina, Susanne Volčanšek, Zavod RS za šolstvo, Vesna Vršič, Zavod RS za šolstvo, Mihaela Urška Zakošek, Srednja zdravstvena in kozmetična šola Celje, Milena Zavec, Ekonomska šola Murska Sobota, Srednja šola in gimnazija, Peter Zupan, Gimnazija Kranj

Avtorice specialnih specialnodidaktičnih priporočil za tuje jezike: dr. Silva Bratož, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, dr. Nadja Dobnik, Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta, dr. Melita Lemut Bajec, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, dr. Darja Mertelj, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, dr. Andreja Retelj, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, dr. Marjana Šifrar Kalan, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Susanne Volčanšek, Zavod RS za šolstvo

JEZIKOVNI PREGLED: Katja Križnik Jeraj

OBLIKOVANJE: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

IZDALA: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Zavod RS za šolstvo

ZA MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE: dr. Vinko Logaj

ZA ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

SPLETNA IZDAJA

DOSTOPNO NA POVEZAVI:

https://eportal.mss.edus.si/msswww/datoteke/ucni_nacrti/2026/un-dp-tuji-jezik-nemscina-gim-si-is-dv-kl-ek-ek-si-teh-teh-si-um-um-si.pdf

CIP

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 247980035

ISBN 978-961-03-1051-8 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

BESEDILO O SEJI SS

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je na svoji 244. seji, dne 22. 5. 2025, določil učni načrt tuji jezik - nemščina za izobraževalni program gimnazije, izobraževalni program gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program gimnazije z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program dvojezične slovensko-madžarske gimnazije na narodno mešanem območju Prekmurja, izobraževalni program klasične gimnazije, izobraževalni program ekonomske gimnazije, izobraževalni program ekonomske gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program tehniške gimnazije, izobraževalni program tehniške gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program umetniške gimnazije in izobraževalni program

umetniške gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri.

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje se je na svoji 244. seji, dne 22. 5. 2025, seznanil z didaktičnimi priporočili k učnemu načrtu tuji jezik - nemščina za izobraževalni program gimnazije, izobraževalni program gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program gimnazije z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program dvojezične slovensko-madžarske gimnazije na narodno mešanem območju Prekmurja, izobraževalni program klasične gimnazije, izobraževalni program ekonomske gimnazije, izobraževalni program ekonomske gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program tehniške gimnazije, izobraževalni program tehniške gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program umetniške gimnazije in izobraževalni program umetniške gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri.

PRIZNANJE AVTORSTVA – NEKOMERCIALNO – DELJENJE POD ENAKIMI POGOJI

Prenova izobraževalnih programov s prenovo ključnih programskih dokumentov (kurikuluma za vrtce, učnih načrtov ter katalogov znanj)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

KAKO SE ZNAJTI?

TIPIČNE STRANI

V dokumentu je za dijakinje in dijake, učiteljice in učitelje ipd. uporabljena moška slovnična oblika, ki velja enakovredno za oba spola.

Tema sporoča vsebinski okvir ali okvir predmetnospecifičnih zmožnosti, povezanih s cilji oz. skupinami ciljev: teme so predmetno specifične in lahko vključujejo vsebinske sklope in dejavnosti ter razvijajo veščine, zmožnosti in koncepte, ki naj bi jih dijaki izgrajevali in razvijali v procesu učenja.

Vrsta teme:
Obvezno
Izbirno
Maturitetno

Opis teme zajema ključne poudarke oz. koncepte kot okvir skupinam ciljev.

Dodatna pojasnila za temo lahko vsebujejo razlago o zasnovi teme, usmeritve in/ali navodila, ki se nanašajo na vsebino, vrsto teme, členitev teme, poimenovanje, trajanje, dejavnosti, izvedbo aktivnosti, učne pripomočke ... oz. karkoli, kar je pomembno za to temo.

IME TEME

OBVEZNO

OPIS TEME

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi duciist estrunda volorest, sandeni maximin uscillab il magnam quiam quo con explacc ullaccum alisi quidell igendam, in repta dolupta volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaiozem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi illisqui ipidel escim reprat.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exceseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes dersped moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quuntemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari valent voluptu rempor a de omnimax impellu ptataecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspelitem lam alit re, omnis ab il mo dolupti commihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspis dit equasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatorum qui ut re perumquaepep quame moditatum ipient veligna tessint iaessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiam aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusclisita dolorrym volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

Z oznako **SC** so označeni ključni cilji posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na preglednico s skupnimi cilji.

27. 2. 2025 /// 15:45

IME SKUPINE CILJEV

CILJI

Z oznako **O** so označeni obvezni cilji.

Z ležečim tiskom in oznako **I** so označeni izbirni cilji.

- O:** Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
I: *Que ommodic aboribust, tesequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat. Estinve litatem ut adit quid qui.* **SC** (2.2.2.1)
I: *Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reiunt et omnis nobit vero excepel in nimagmam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solos dolorum, quidit ad qui dolorerun.*
O: Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **SC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak

S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

Z ležečim besedilom so označeni izbirni standardi oz. standardi znanja, ki izhajajo iz izbirnih ciljev.

Dodatne pisave in oznake pri standardih so opredeljene v obvezujočih navodilih za učitelja (npr. podčrtani, M, PTI itd.)

- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.
- Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repeliam.
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
- Ut fuga. Nemperum fuga.**
- Ma vellaut quiatio rporore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
- Omnim ut doluptur, quam consequi.
- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.*
- Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repeliam.*
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
- Ut fuga. Nemperum fuga.*

TERMINI:

☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint
☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	

Pojmi, ki jih dijak mora poznati oz. razumeti (in/ali znati smiselno uporabljati), lahko pa so navedeni tudi priporočeni pojmi. Nabor (strokovnih) terminov zaokrožuje in dopolnjuje posamezno temo, predstavlja pa informacijo učitelju pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela. Namenjen je navedbi terminologije, ki jo na področju določene teme v določenem obdobju izobraževalne vertikale usvojijo dijaki.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

Viri in literatura,
ki so vključeni v
posamezno temo.

NASLOV TEME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaboreet quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

NASLOV SKUPINE CILJEV

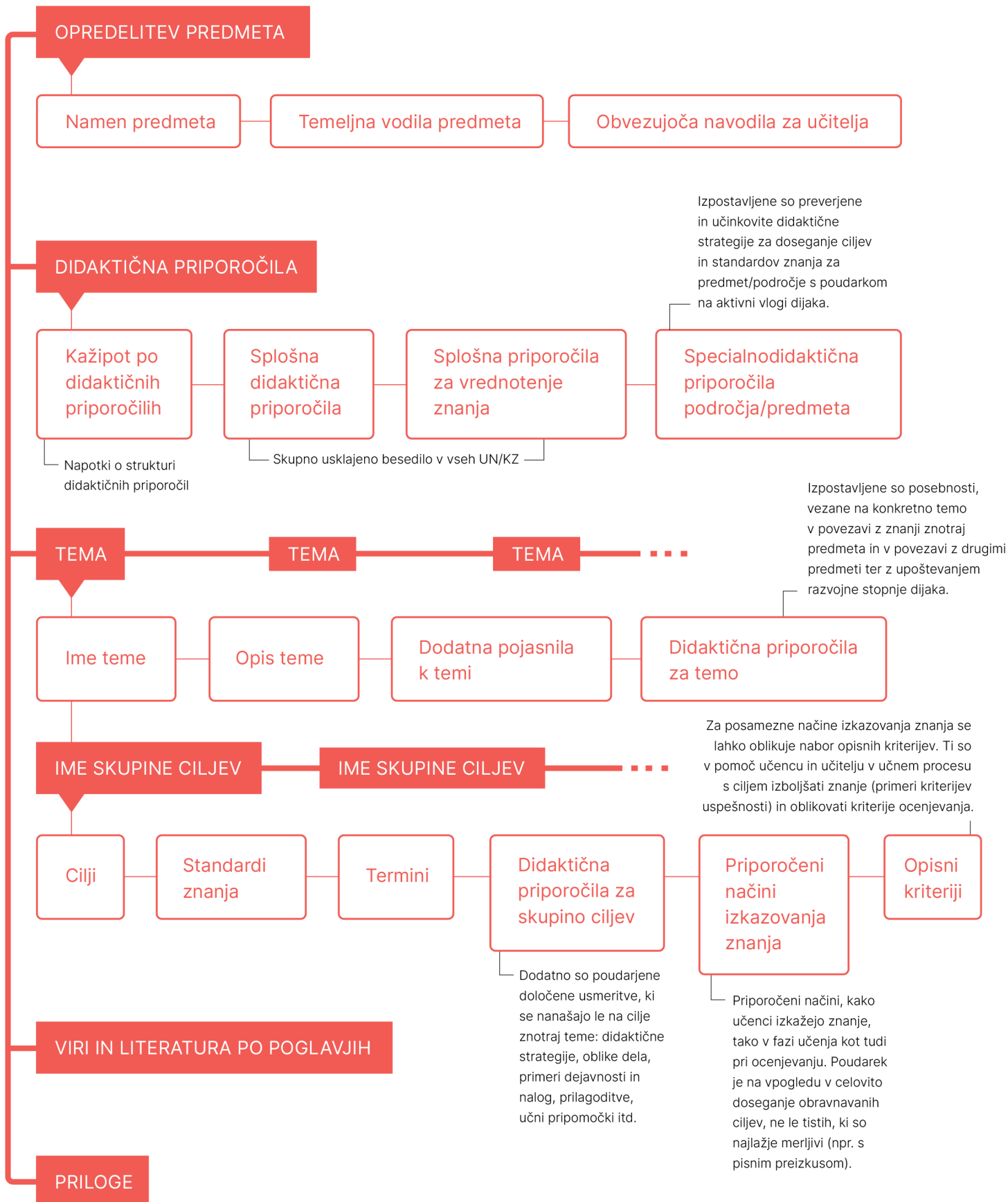
- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redakction, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Viri in literatura, ki so vključeni
v posamezno skupino ciljev.

Hiperpovezava
do zunanjega vira

KAKO SE ZNAJTI?

STRUKTURA UČNEGA NAČRTA Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

KAZALO

OPREDELITEV PREDMETA..... 10

Namen predmeta..... 10

Temeljna vodila predmeta 10

Obvezujoča navodila za učitelje 11

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA 12

Kažipot po didaktičnih priporočilih 12

Splošna didaktična priporočila 12

Splošna priporočila za vrednotenje znanja ... 14

Specialnodidaktična priporočila
področja/predmeta 15

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA..... 26

SPREJEMANJE..... 27

Razumevanje ustnega izražanja in
avdiovizualnega gradiva 29

Bralno razumevanje 34

TVORJENJE 38

Ustno izražanje 39

Pisno izražanje 42

INTERAKCIJA..... 45

Ustna interakcija 45

Pisna interakcija 49

Spletna interakcija 51

POSREDOVANJE, RAZNOJEZIČNOST IN MEDKULTURNOST 54

Posredovanje besedila 57

Posredovanje konceptov in posredovanje pri
sporazumevanju 60

Raznojezična in medkulturna zmožnost 63

SPORAZUMEVALNE JEZIKOVNE ZMOŽNOSTI..... 66

Jezikovna zmožnost 68

Pragmatična in sociolingvistična zmožnost... 73

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH 77

Didaktična priporočila..... 77

Posredovanje, raznojezičnost in medkulturnost
..... 78

POSREDOVANJE BESEDILA..... 79

PRILOGE 81

Priloge po poglavjih 81

SPREJEMANJE 81

POSREDOVANJE, RAZNOJEZIČNOST IN
MEDKULTURNOST..... 81

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO 81

SPORAZUMEVALNE JEZIKOVNE ZMOŽNOSTI
..... 81

OPREDELITEV PREDMETA

NAMEN PREDMETA

Tuji jezik - nemščina se v gimnazijskem programu poučuje kot obvezni predmet (prvi tuji ali drugi tuji jezik) od 1. do 4. letnika. V izbirnem delu programa se poučuje kot tretji tuji jezik.

Učenje nemščine v gimnazijskem programu prispeva k razvijanju celostne sporazumevalne zmožnosti v več jezikih. Pripomore k avtonomnemu vseživljenjskemu učenju jezikov, večji odprtosti, razumevanju in sprejemanju drugačnosti, intelektualni širini, fleksibilnosti in družbenem udejstvovanju posameznika kot raznojezičnega in raznokulturnega govorca. Znanje nemščine in razumevanje kultur nemškega govornega prostora, vpetost nemščine v slovenske kulturno-zgodovinske okvire in današnji evropski prostor dijaku omogočajo, da dostopa do informacij v nemškem jeziku, se sporazumeva, sodeluje ter deluje na številnih družbenih in izobraževalnih področjih, na lokalni, regionalni in mednarodni ravni. Nemščina je v Sloveniji jezik sosedov, pomembna pa je tudi kot jezik domačih govorcev v sedmih evropskih državah ter kot tuji jezik sporazumevanja med govorcami v mednarodnih skupnostih. Znanje nemščine dviguje raven konkurenčnosti posameznika na izobraževalnem, javnem in poklicnem področju.

TEMELJNA VODILA PREDMETA

Učenje nemščine poteka v sporazumevanju in za sporazumevanje v realnih življenjskih kontekstih. Učne dejavnosti in strategije sprejemanja, tvorjenja, interakcije, posredovanja ter raznojezičnosti in medkulturnosti spodbujajo aktivno vlogo dijaka v vseh fazah učenja. Naloge pri pouku nemščine so osredinjene na dijaka in učenje ter mu omogočajo stik z avtentičnim jezikom, ga spodbujajo k reševanju osmišljenih, skupnih opravil, pri katerih pozornost ni ozko usmerjena zgolj v učenje jezikovnih struktur. Medpredmetno zasnovane dejavnosti, vključevanje skupnih ciljev ter projektno in problemsko zastavljene naloge dijaku omogočajo doseganje in izkazovanje celostnega, bolj kompleksnega in trajnega znanja.

Za doseganje splošnega jezikovnega znanja predlagamo naslednje sporazumevalne vsebine:

- » osebna identiteta,
- » bivanje in vsakodnevno življenje,
- » potovanja in prosti čas,
- » medosebni odnosi in počutje,

- » skrb za zdravje in telesno nego,
- » nakupovanje, potrošništvo in trajnostni razvoj,
- » hrana in pijača,
- » izobraževanje in delo,
- » javni prostori in storitvene dejavnosti,
- » narava, okolje in podnebne spremembe,
- » znanost, digitalizacija, tehnologija in množični mediji,
- » kulture in jeziki.

OBVEZUJOČA NAVODILA ZA UČITELJE

Znanje nemščine je pri dijakih ob vstopu v gimnazijski program različno, zato je pouk treba prilagoditi tako, da je vsakemu dijaku omogočena nadgradnja obstoječega jezikovnega znanja in ohranjanje motivacije za nadaljnje učenje nemščine. Tako učitelj kot dijak pri pouku v čim večji meri uporabljata nemščino kot jezik sporazumevanja.

Pričakovana raven znanja nemščine ob zaključku gimnazijskega izobraževanja je opredeljena po Skupnem evropskem jezikovnem okviru (Svet Evrope, 2023) in sicer za prvi tuji jezik B2, za drugi tuji jezik B1 ter za tretji tuji jezik raven A1 (najmanj 70 ur pouka) ali A2 (najmanj 140 ur pouka).

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

KAŽIPOT PO DIDAKTIČNIH PRIPOROČILIH

Razdelke *Kažipot po didaktičnih priporočilih*, *Splošna didaktična priporočila* in *Splošna priporočila za vrednotenje znanja* je pripravil Zavod RS za šolstvo.

Didaktična priporočila prinašajo učiteljem napotke za uresničevanje učnega načrta predmeta v pedagoškem procesu. Zastavljena so večplastno, na več ravneh (od splošnega h konkretnemu), ki se medsebojno prepletajo in dopolnjujejo.

- » Razdelka **Splošna didaktična priporočila** in **Splošna priporočila za vrednotenje znanja** vključujeta krovne usmeritve za načrtovanje, poučevanje in vrednotenje znanja, ki veljajo za vse predmete po celotni izobraževalni vertikali. Besedilo v teh dveh razdelkih je nastalo na podlagi *Usmeritev za pripravo didaktičnih priporočil k učnim načrtom za osnovne šole in srednje šole* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3ladrdr>) ter *Izhodišč za prenovo učnih načrtov v osnovni šoli in gimnaziji* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/plw0909>) in je v vseh učnih načrtih enako.
- » Razdelek **Specialnodidaktična priporočila področja/predmeta** vključuje tista didaktična priporočila, ki se navezujejo na področje/predmet kot celoto. Zajeti so didaktični pristopi in strategije, ki so posebej priporočeni in značilni za predmet glede na njegovo naravo in specifične.

Učni načrt posameznega predmeta je členjen na *teme*, vsaka tema pa se lahko nadalje členi na *skupine ciljev*.

- » Razdelka **Didaktična priporočila za temo** in **Didaktična priporočila za skupino ciljev** vključujeta konkretne in specifične napotke, ki se nanašajo na poučevanje določene teme oz. skupine ciljev znotraj teme. Na tem mestu so izpostavljene preverjene in učinkovite didaktične strategije za poučevanje posamezne teme ob upoštevanju značilnosti in vidikov znanja, starosti dijakov, predznanja, povezanosti znanja z drugimi predmeti/področji ipd. Na tej ravni so usmeritve lahko konkretizirane tudi s primeri izpeljave oz. učnimi scenariji.

Didaktična priporočila na ravni skupine ciljev zaokrožujeta razdelka **Priporočeni načini izkazovanja znanja** in **Opisni kriteriji**, ki vključujeta napotke za vrednotenje znanja (spremljanje, preverjanje, ocenjevanje) znotraj posamezne teme oz. skupine ciljev.

SPLOŠNA DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Učitelj si za uresničitev ciljev učnega načrta, kakovostno učenje ter optimalni psihofizični razvoj dijakov prizadeva zagotoviti varno in spodbudno učno okolje. V ta namen pri poučevanju uporablja raznolike

didaktične strategije, ki vključujejo učne oblike, metode, tehnike, učna sredstva in gradiva, s katerimi dijakom omogoča aktivno sodelovanje pri pouku, pa tudi samostojno učenje. Izbira jih premišljeno, glede na namen in naravo učnih ciljev ter glede na učne in druge, za učenje pomembne značilnosti posameznega dijaka, učne skupine ali oddelka.

Varno in spodbudno učno okolje učitelj zagotavlja tako, da:

- » spodbuja medsebojno sprejemanje, sodelovanje, čustveno in socialno podporo;
- » neguje vedoželjnost, spodbuja interes in motivacijo za učenje, podpira razvoj različnih talentov in potencialov;
- » dijake aktivno vključuje v načrtovanje učenja;
- » kakovostno poučuje in organizira samostojno učenje (individualno, v parih, skupinsko) ob različni stopnji vodenja in spodbujanja;
- » dijakom omogoča medsebojno izmenjavo znanja in izkušenj, podporo in sodelovanje;
- » prepozna in pri poučevanju upošteva predznanje, skupne in individualne učne, socialne, čustvene, (med)kulturne, telesne in druge potrebe dijakov;
- » dijakom postavlja ustrezno zahtevne učne izzive in si prizadeva za njihov napredek;
- » pri dijakih stalno preverja razumevanje, spodbuja ozaveščanje in usmerjanje procesa lastnega učenja;
- » proces poučevanja prilagaja ugotovitvam sprotne spremljanja in preverjanja dosežkov dijakov;
- » omogoča povezovanje ter nadgrajevanje znanja znotraj predmeta, med predmeti in predmetnimi področji;
- » poučuje in organizira samostojno učenje v različnih učnih okoljih (tudi virtualnih, zunaj učilnic), ob uporabi avtentičnih učnih virov in reševanju relevantnih življenjskih problemov in situacij;
- » ob doseganju predmetnih uresničuje tudi skupne cilje različnih področij (jezik, državljanstvo, kultura in umetnost; trajnostni razvoj; zdravje in dobrobit; digitalna kompetentnost; podjetnost).

Učitelj pri uresničevanju ciljev in standardov znanja učnega načrta dijakom omogoči prepoznavanje in razumevanje:

- » smisla oz. namena učenja (kaj se bodo učili in čemu);
- » uspešnosti lastnega učenja oz. napredka (kako in na temelju česa bodo vedeli, da so pri učenju uspešni in so dosegli cilj);
- » pomena različnih dokazov o učenju in znanju;
- » vloge povratne informacije za stalno izboljševanje ter krepitev občutka »zmorem«;
- » pomena medvrstniškega učenja in vrstniške povratne informacije.

Za doseganje celostnega in poglobljenega znanja učitelj načrtuje raznolike predmetne ali medpredmetne učne izzive, ki spodbujajo dijake k aktivnemu raziskovanju, preizkušanju, primerjanju, analiziranju, argumentiranju,

reševanju avtentičnih problemov, izmenjavi izkušenj in povratnih informacij. Ob tem nadgrajujejo znanje ter razvijajo ustvarjalnost, inovativnost, kritično mišljenje in druge prečne veščine. Zato učitelj, kadar je mogoče, izvaja projektni, problemski, raziskovalni, eksperimentalni, izkustveni ali praktični pouk in uporablja temu primerne učne metode, pripomočke, gradiva in digitalno tehnologijo.

Učitelj upošteva raznolike zmožnosti in potrebe dijakov v okviru notranje diferenciacije in individualizacije pouka ter personalizacije učenja s prilagoditvami, ki obsegajo:

- » učno okolje z izbiro ustreznih didaktičnih strategij, učnih dejavnosti in oblik;
- » obsežnost, zahtevnost in kompleksnost učnih ciljev;
- » raznovrstnost in tempo učenja;
- » načine izkazovanja znanja, pričakovane rezultate ali dosežke.

Učitelj smiselno upošteva načelo diferenciacije in individualizacije tudi pri načrtovanju domačega dela dijakov, ki naj bo osmišljeno in raznoliko, namenjeno utrjevanju znanja in pripravi na nadaljnje učenje.

Individualizacija pouka in personalizirano učenje sta pomembna za razvijanje talentov in potencialov nadarjenih dijakov. Še posebej pa sta pomembna za razvoj, uspešno učenje ter enakovredno in aktivno vključenost dijakov s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami, z učnimi težavami, dvojno izjemnih, priseljencev ter dijakov iz manj spodbudnega družinskega okolja. Z individualiziranimi pristopi preko inkluzivne poučevalne prakse učitelj odkriva in zmanjšuje ovire, ki dijakom iz teh skupin onemogočajo optimalno učenje, razvoj in izkazovanje znanja, ter uresničuje v individualiziranih programih in v drugih individualiziranih načrtih načrtovane prilagoditve vzgojno-izobraževalnega procesa za dijake iz specifičnih skupin.

SPLOŠNA PRIPOROČILA ZA VREDNOTENJE ZNANJA

Vrednotenje znanja razumemo kot ugotavljanje znanja dijakov skozi celoten učni proces, tako pri spremljanju in preverjanju (ugotavljanje predznanja in znanja dijaka na vseh stopnjah učenja) kot tudi pri ocenjevanju znanja.

V prvi fazi učitelj kontinuirano spremlja in podpira učenje, preverja znanje vsakega dijaka, mu nudi kakovostne povratne informacije in ob tem ustrezno prilagaja lastno poučevanje. Pred začetkom učnega procesa učitelj najprej aktivira in ugotavlja dijakovo predznanje in ugotovitve uporabi pri načrtovanju pouka. Med učnim procesom sproti preverja doseganje ciljev pouka in standardov znanja ter spremlja in ugotavlja napredek dijaka. V tej fazi učitelj znanja ne ocenjuje, pač pa na osnovi ugotovitev sproti prilagaja in izvaja dejavnosti v podporo in spodbudo učenju (npr. dodatne dejavnosti za utrjevanje znanja, prilagoditve načrtovanih dejavnosti in nalog glede na zmožnosti in potrebe posameznih dijakov ali skupine).

Učitelj pripomore k večji kakovosti pouka in učenja, tako da:

- » sistematično, kontinuirano in načrtno pridobiva informacije o tem, kako dijak dosega učne cilje in usvaja standarde znanja;
- » ugotavlja in spodbuja razvoj raznolikega znanja – ne le vsebinskega, temveč tudi procesnega (tj. spretnosti in veščin), spremlja in spodbuja pa tudi razvijanje odnosnega znanja;

- » spodbuja dijaka, da dosega cilje na različnih taksonomskih ravneh oz. izkazuje znanje na različnih ravneh zahtevnosti;
- » spodbuja uporabo znanja za reševanje problemov, sklepanje, analiziranje, vrednotenje, argumentiranje itn.;
- » je naravnani na ugotavljanje napredka in dosežkov, pri čemer razume, da so pomanjkljivosti in napake zlasti priložnosti za nadaljnje učenje;
- » ugotavlja in analizira dijakovo razumevanje ter odpravlja vzroke za nerazumevanje in napačne predstave;
- » dijaka spodbuja in ga vključuje v premisleke o namenih učenja in kriterijih uspešnosti, po katerih vrednoti lastno učno uspešnost (samovrednotenje) in uspešnost vrstnikov (vrstniško vrednotenje);
- » dijaku sproti podaja kakovostne povratne informacije, ki vključujejo usmeritve za nadaljnje učenje.

Ko so dejavnosti prve faze (spremljanje in preverjanje znanja) ustrezno izpeljane, sledi druga faza, ocenjevanje znanja. Pri tem učitelj dijaku omogoči, da lahko v čim večji meri izkaže usvojeno znanje. To doseže tako, da ocenjuje znanje na različne načine, ki jih je dijak spoznal v procesu učenja. Pri tem upošteva potrebe dijaka, ki za uspešno učenje in izkazovanje znanja potrebuje prilagoditve.

Učitelj lahko ocenjuje samo znanje, ki je v učnem načrtu določeno s standardi znanja. Predmet ocenjevanja znanja niso vsi učni cilji, saj vsak cilj nima z njim povezanega specifičnega standarda znanja. Učitelj ne ocenjuje stališč, vrednot, navad, socialnih in čustvenih veščin ipd., čeprav so te zajete v ciljnih učnega načrta in jih učitelj pri dijaku sistematično spodbuja, razvija in v okviru prve faze tudi spremlja.

Na podlagi standardov znanja in kriterijev uspešnosti učitelj, tudi v sodelovanju z drugimi učitelji, pripravi kriterije ocenjevanja in opisnike ter jih na ustrezen način predstavi dijaku. Če dijak v procesu učenja razume in uporablja kriterije uspešnosti, bo lažje razumel kriterije ocenjevanja. Ugotovitve o doseganju standardov znanja, ki temeljijo na kriterijih ocenjevanja in opisnikih, se izrazijo v obliki ocene.

Učitelj z raznolikimi načini ocenjevanja omogoči izkazovanje raznolikega znanja (védenje, spretnosti, veščine) na različnih ravneh. Zato poleg pisnih preizkusov znanja in ustnih odgovorov ocenjuje izdelke (pisne, likovne, tehnične, praktične in druge za predmet specifične) in izvedbo dejavnosti (govorne, gibalne, umetniške, eksperimentalne, praktične, multimedijske, demonstracije, nastope in druge za predmet specifične), s katerimi dijak izkaže svoje znanje.

SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA PODROČJA/PREDMETA

I. Sodobni vidiki učenja in poučevanja tujega jezika

Sodoben pouk tujega jezika omogoča kakovostno, trajno in uporabno znanje. Osnovan je na integrativnem kurikulumu, ki se udejanja prek timskega in medpredmetnega pouka, projektnih, problemskih, raziskovalnih idr. oblik poučevanja. Interdisciplinarno delovanje vseh udeleženi na način povezovanja konceptov med predmeti in znotraj predmetov omogoča razvoj povezanega in celovitega znanja. Sodelovalne oblike pouka pomembno

prispevajo h kvaliteti medsebojnih odnosov, večji vključenosti in motiviranosti sodelujočih, boljšemu akademskemu znanju, razvoju mišljenja na višjih taksonomskih ravneh, zlasti veščin kritičnega mišljenja. Tak pouk je osredinjen na dijaka in učni proces ter upošteva dijakovo osebnost, predznanje, zanimanja, učni stil in vrednote ter tako pomembno razvija veščine vseživljenjskega učenja.

Za učinkovito učenje tujega jezika je nujno razumevanje in upoštevanje koncepta raznojezičnosti, ki v ospredje postavlja posameznika in jezike, ki jih ima ta na voljo, saj, kot je poudarjeno v Skupnem evropskem jezikovnem okvirju (Svet Evrope, 2011, str. 8), raznojezičnost »ni le vsota čim bolj popolne jezikovne zmožnosti v posameznih tujih jezikih, ampak je celovit posameznikov jezikovni repertoar, sestavljen tudi iz najmanjših jezikovnih drobcev posameznih jezikov«. V tem smislu je domet pojma raznojezičnosti veliko širši, saj predpostavlja sporazumevalno zmožnost, ki zajema celotno znanje in izkušnje z jeziki, pri čemer se ti medsebojno prepletajo in drug na drugega vplivajo. Zato je raznojezičnost predvsem predpogoj za uspešno sporazumevanje z ljudmi iz drugih kulturnih in jezikovnih okolij.

Učenje in usvajanje znanja tujega jezika in kompetenc je uspešno, če poteka tako, da se dijaki usposobijo za učinkovito komunikacijo v nemščini. Komunikacija poleg znanja nemščine in znanja o nemščini vključuje še druge elemente (npr. neverbalno komunikacija, upoštevanje kontekstualnih in kulturnih vidikov in profila sogovorca/naslovnika), ki pomembno vplivajo na uspešnost komunikacije.

Za uspešno učenje nemščine oz. vseh neangleščin je treba pred načrtovanjem in principi nujno upoštevati še naslednje izhodišče: Učenje nemščine in vseh neangleščin (LOTE-Sprachen, languages other than English) je zaradi aktualnega statusa angleščine kot *lingue franca* oz. kot najbolj razširjenega prvega tujega jezika in prevladujočih jezikovnih politik, posebno. Dijaki namreč neangleščine, v nadaljevanju se osredotočamo samo na nemščino, slišijo, se jo učijo in jo uporabljajo večinoma le v institucionalnih okvirih, v okvirih ur učenja tujega jezika. Izven pouka so izpostavljeni medijem in intenzivnemu jezikovnemu vnosu predvsem v angleščini. Tako imenovani Fernsehkinder, otrok, ki so se nemščine naučili z gledanjem televizije, in ki so pomembno določali raven, ritem in tempo učenja v razredu, ni več. Prav zaradi tega omejenega stika z nemščino je toliko bolj pomembno, da je ta izjemno kakovosten in dovolj intenziven, da lahko uspešno podpre učenje jezika. Za učitelja nemščine to pomeni, da mora organizirati pouk nemščine tako, da bo potekal v čim večji možni meri v tujem jeziku. Veliko učiteljev dokazuje, da je to možno, čeprav težko in zelo zahtevno, zlasti pri starejših dijakih in na začetnih ravneh. Zmožnost in pripravljenost dijakov, da zdržijo nerazumevanje, da se potrudijo razumeti, da se osredotočijo na to, kar razumejo, in ne na to, česa ne razumejo, je s starostjo vedno nižja. Doslednost, vztrajnost učitelja, raba t. i. Sandwich-Methode, pri kateri učitelj na začetku prehaja med ciljnim in izhodiščnim jezikom, se je pokazala za učinkovito, seveda v prid povečevanju deleža ciljnega jezika. Bistveno manj učinkovita je metoda prevajanja oz. tolmačenja navodil, saj tako učitelj svoje dijake spreminja v pasivne poslušalce, čakalce na navodila oz. govor učitelja v izhodiščnem jeziku.

II. Raznolikost pristopov

Pouk tujega jezika izhaja iz načel komunikacijskega pristopa, ki dijaka opremlja s sporazumevalnimi zmožnostmi za smiselno rabo jezika v raznolikih avtentičnih situacijah in podpira učenje učenja. Najpomembnejše značilnosti komunikacijskega pristopa so:

- » razvoj vseh sporazumevalnih zmožnosti, ne zgolj slovnice in poznavanja besedišča,

- » osredotočenost na vsebino in ne samo na jezikovno obliko,
- » poudarek na tekočnosti, napake so sestavni del učnega procesa,
- » spodbujanje celostnega učenja jezika s poudarkom na raziskovanju in aktivnem sodelovanju v avtentičnih in za dijaka smiselnih situacijah,
- » na dijaka in učenje osredinjen pouk, ki izhaja iz dijakovega znanja ter sledi njegovim potrebam in interesom,
- » vloga učitelja kot spodbujevalca in usmerjevalca učnega procesa.

Pri pouku tujih jezikov je smiselno uporabiti kombinacijo različnih pristopov in metod, vendar je pri tem nujno upoštevati potrebe dijakov, cilje pouka ter druge dejavnike. Poučevanje tujega jezika naj bo predvsem **osmišljeno** in **kontekstualizirano**, posnema naj **avtentično rabo jezika** in ima jasen komunikacijski namen. Med različnimi pristopi velja izpostaviti CLIL (ang. *Content and Language Integrated Learning*), ki predpostavlja vsebinsko in jezikovno integriran pouk, pri katerem poučevanje tujega jezika povezujemo z vsebino drugih predmetov. Zaradi vse večje razdrobljenosti vsebin je povezovanje predmetov način, kako dijake najbolj učinkovito pripraviti na večplastnost življenja, ki od njih pričakuje sposobnost povezovanja idej in učinkovitega reševanja problemov. Tak način poučevanja sloni na analitičnem, sintetičnem in kritičnem mišljenju. Omogoča bolj avtentičen učni proces, terja intenzivnejše in globlje povezave med disciplinami oz. šolskimi predmeti ter tako vzgaja razgledanega posameznika, sposobnega razumeti različne poglede. Na ta način dijake spodbujamo k samostojnosti, prevzemanju odgovornosti za učenje in razvijanju samoregulacije, ki jih opremi s spretnostmi za načrtovanje, spremljanje in nadzor nad lastnim učenjem. Z vnašanjem elementov medkulturnosti in večjezičnosti pa razvijamo razumevanje in medsebojno spoštovanje različnih kultur, običajev in vrednot ter dijake spodbujamo k razmišljanju o lastni kulturi in kulturnih razlikah.

Pri vsem tem je ključno ustrezno načrtovanje pouka, ki poleg izvedbe vključuje tudi sprotno spremljanje dosežkov in napredka kot tudi preverjanje in ocenjevanje znanja. Učitelj načrtuje tudi rabo ustreznih podpornih strategij, diferenciranih dejavnosti in gradiv, ki podpirajo doseganje jasno načrtovanih jezikovnih in drugih ciljev. Pri tem je poudarek na ravnovesju med tekočnostjo, jezikovno pravilnostjo in ustreznostjo. Učitelj kot razmišljujoči praktik svoje delo ves čas evalvira in posledično po potrebi ustrezno spreminja, posodablja in izboljšuje.

Pri na dijaka in učenje osredinjenem pouku učitelj dijakom predstavi čim več različnih učnih strategij, s katerimi se bodo dijaki samostojno in učinkoviteje učili tuji jezik pri pouku, jih uporabljali pri materinščini in drugih šolskih predmetih ter tudi v izvenšolskih okoljih. Poznavanje in izbira učnih strategij dijakom pomaga razumeti učne cilje in načine njihovega doseganja, optimizira organizacijo in čas učenja.

Vključevanje učnih strategij naj bo načrtno integrirano v pouk. Učitelj naj dijakom razloži njihovo vlogo, vendar mora razlaga strategij izhajati iz konkretnih nalog oz. iz konteksta. Strategije naj bodo raznolike in naj spodbujajo različne miselne procese. Če učitelj spodbuja in vključuje npr. jezikovne strategije, ki vključujejo raznolike in zahtevnejše miselne procese, kot so parafraziranje, primerjanje, povzemanje, kleščanje, iskanje ključnih informacij, navajanje primerov, sodelovanje v interakciji ipd., in se ne osredotoča le na mehanske spominske strategije, bo to vplivalo na učenje dijakov.

Poleg neposrednih strategij (spominske, kognitivne, komunikacijske ali kompenzacijske) mora učitelj vključevati tudi posredne strategije (metakognitivne, čustvene, družabne), s katerimi se načrtuje in vrednoti učenje, uravnava čustva, motivacijo in odnos do učenja ter išče stike za večjo izpostavljenost in interakcijo v tujem jeziku. Ključni cilj razvijanja učnih strategij je avtonomnost dijaka.

III. Dejavniki, ki vplivajo na učenje in dosežke pri tujem jeziku

Med najpomembnejše dejavnike, ki vplivajo na učenje in dosežke pri tujem jeziku, uvrščamo motivacijo za učenje tujega jezika, ki pa je tesno povezana s stališči do tujega jezika. Ta so razmeroma trajna in pozitivno ali negativno vplivajo na dijakovo dožemanje jezika in učenja ter se v času šolanja lahko spreminjajo. Zato je smiselno, da učitelji poznajo dejavnike in razloge, ki vplivajo na oblikovanje dijakovih stališč, kot npr. vloga družine, vrstnikov, okolja, učiteljev, vrednot, medijev ipd. Poznajo pa tudi načine za spodbujanje pozitivnih stališč oz. preseganje negativnih v povezavi z doseganjem ciljev pouka.

Motivacija vključuje razloge za učenje tujega jezika in obsega vse, kar daje pobude za učenje, usmerja učenje in določa njegovo intenzivnost, trajanje in kakovost. Dijake lahko poganja integrativna motivacija (t. j. globoko osebno zanimanje za predmet učenja, poistovetenje s kulturo, iz katere jezik prihaja) ali instrumentalna motivacija, ki se nanaša na praktične razloge za učenje jezika, kot so pohvala, dobra ocena, uporabnost jezika izven šole in za nadaljnje izobraževanje in poklic. Če učitelj razume, kaj posameznega dijaka motivira, lahko uporabi učinkovite strategije za spodbujanje motivacije za učenje tujega jezika (jasni učni cilji, dinamična struktura učne ure, raznolike dejavnosti, kontekstualiziran pouk, različni učni pristopi in dejavnosti, sodelovalno učenje, dijak kot aktivni udeleženec v učnem procesu in soustvarjalec pouka, zavedanje lastnega učenja, formativno spremljanje ipd.).

Na dijakovo motivacijo in stališča vplivajo:

- » dijakova predstava o sebi kot kompetentnem uporabniku jezika,
- » dijakove izkušnje z učenjem jezika,
- » učni pristopi in metode,
- » družbeno okolje, v katerem se jeziki poučujejo, in družbena vloga (status) določenega jezika v tem okolju,
- » starost in spol dijaka, raven obvladovanja jezika, jezikovna učljivost, osebnostne lastnosti, čas začetka učenja tujega jezika idr.

Dijaki bodo bolj motivirani, če bo pouk tujega jezika osmišljen, bo miselni izziv in bo od njih zahteval razmišljanje tudi na višjih taksonomskih ravneh. Učitelj in dijak prispevata k pozitivnemu učnemu okolju in prav v tem obojestranskem prizadevanju nastaja motivacija.

IV. Diferenciacija in individualizacija

Dijaki vstopajo v jezikovno učilnico z različnim jezikovnim in kulturnim ozadjem, različnimi zmožnostmi, različnimi pristopi k učenju ter različnimi stališči in motivacijo za učenje tujega jezika. Nujno je torej poskrbeti za kakovostni proces izobraževanja dijakov z raznolikimi zmožnostmi in potrebami, hkrati pa je treba

zagotavljati ustrezno socialno klimo. Če želimo, da dijaki kar najbolj napredujejo, je treba ustrezno prilagajati učni proces.

Pojem učne diferenciacije se pogosto povezuje z učno individualizacijo. Pri učni diferenciaciji gre predvsem za organizacijo pouka, s katero učitelj prilagaja poučevanje potrebam in zmožnostim posameznih dijakov, učna individualizacija pa je predvsem vrsti didaktično načelo, ki predpostavlja upoštevanje značilnosti in zmožnosti dijakov, da je lahko vsakemu omogočen optimalni razvoj na vseh področjih. V procesu individualizacije je smiselno najprej prepoznati raznolike značilnosti dijakov, nato pa jim omogočiti, da sledijo osebnim zanimanjem in svojim močnim področjem.

Z izvajanjem načel diferenciranega poučevanja se učitelji lahko sistematično in dosledno odzivajo na razlike med dijaki, pri tem pa zasledujejo uresničevanje vsebin učnega načrta. Pri diferenciaciji gre za na dijaka osredotočeno poučevanje, saj temelji na predpostavki, da vsi dijaki ne doživljajo učenja na enak način. Poznati mora njihove prednosti in slabosti, učne strategije, učne stile, motivacijo za učenje jezika ipd.

Pouk diferenciramo in/ali individualiziramo na različne načine:

- » s prilagajanjem vsebine: npr. branje besedil na različnih ravneh zahtevnosti ali z dodatno podporo v obliki vizualnih pripomočkov,
- » s prilagajanjem procesa: npr. samostojno delo, delo v parih, skupinsko delo ipd.,
- » s prilagajanjem izdelkov: npr. predstavitev znanja lahko poteka v ustni ali pisni obliki,
- » s prilagajanjem učnega okolja, za katerega je značilna pozitivna razredna klima, ki temelji na učinkoviti razredni komunikaciji v tujem jeziku in v katerem je vseskozi na voljo podpora v obliki dostopa do virov in drugih gradiv.

Učitelj pri načrtovanju upošteva vse dele učnega procesa in temu ustrezno prilagaja metode in oblike dela, ki bodo predvidevale aktivno vključevanje dijakov. Bolj ko učitelji poznajo značilnosti dijakov in razlike med njimi, bolje lahko prilagodijo pouk njihovim potrebam in zmožnostim.

Za poučevanje nemščine otrok s posebnimi potrebami predlagamo Priročnik in učna gradiva, ki so bila pripravljena v okviru projekta deutschinfo+ na povezavi <https://deutsch.info/teachers/lrs>. Gradiva so sicer predvsem namenjena učencem in dijakom z disleksijo, a se je v evalvaciji izkazalo, da so tako gradiva kot priročnik pomembna in zelo olajšajo delo z otroki, ki imajo tudi druge vrste posebnih potreb. Gradiva in priročnik so prosto dostopni na spletni strani, raba v izobraževalne namene je zaželeno in pravno dovoljena.

V. Varno in spodbudno učno okolje

Učitelj in šola si prizadevata, da s kulturo nenasilja in sodelovanja ustvarjata spodbudno in varno učno okolje, ki dopušča sprejemanje izzivov, izražanje osebnega mnenja ter iskanje alternativnih rešitev, kar pomembno pripomore k vzgoji dijaka kot kritičnega misleca. Če želimo, da dijaki vstopajo v komunikacijo ter se neobremenjeno in sproščeno izražajo v tujem jeziku, je nujno zagotoviti okolje, ki napake pojmuje kot sestavni del učenja jezika. Tesnoba in strah pri učenju in rabi tujega jezika namreč delujeta zaviralno, saj negativno vplivata na spomin, kognitivne in komunikacijske zmožnosti. Po drugi strani spodbudno učno okolje pozitivno vpliva na samozavest za rabo tujega jezika, željo po vključevanju v dejavnosti pri pouku tujega jezika, odnos

med dijakom in učiteljem, ki temelji na zaupanju, ter pozitivna stališča do jezikov in kultur. Prav zato je ključen učitelj, ki izkazuje navdušenje nad jezikom in spodbuja dijake k rabi ter skrbi za spoštljivo povratno informacijo. Nenazadnje, pomemben cilj pouka tujega jezika je zagotavljanje varnega in spodbudnega učnega okolja, ki upošteva različne materinščine in kulturna ozadja dijakov.

VI. Sporazumevalne vsebine

Vloga vsebin pri učenju tujega jezika je ključna, saj omogoča učenje v kontekstu in uporabo jezika kot orodja za doseganje sporazumevalnega namena. Dijaki lahko tuji jezik uporabljajo na avtentičen in smiselni način, kar jim omogoča, da spoznavajo svet okoli sebe in ob tem razvijajo jezikovne spretnosti in stališča ter vrednote.

V pouk tujega jezika je smiselno vključevati čim bolj avtentična gradiva (npr. novice, članki, intervjuji, leposlovna dela ipd.) in multimodalne vire (npr. avdio-video posnetke). Da bi dijaki lahko razumeli ta gradiva, je pomembno, da učitelj uporablja podporne strategije. Te so lahko verbalne (npr. vodena vprašanja ali parafraziranje), postopkovne (npr. določeno sosledje dejavnosti) ali vključujejo uporabo različnih pripomočkov (npr. miselni vzorci, slovarji, spletni viri).

Vsebine so lahko splošne ali predmetno specifične oziroma strokovne. Pomembno je, da odražajo aktualne in za dijaka relevantne izzive in situacije. Vključujejo skupne cilje ter oblikujejo stališča in vrednote, ki so pomembni za razvoj posameznika.

Med splošne sporazumevalne vsebine spadajo:

- » osebna identiteta,
- » bivanje in vsakodnevno življenje,
- » potovanja in prosti čas,
- » medosebni odnosi in počutje,
- » skrb za zdravje in telesno nego,
- » nakupovanje, potrošništvo in trajnostni razvoj,
- » hrana in pijača,
- » izobraževanje in delo,
- » javni prostori in storitvene dejavnosti,
- » narava, okolje in podnebne spremembe,
- » znanost, digitalizacija, tehnologija in množični mediji,
- » kulture in jeziki,

Splošne sporazumevalne vsebine dijaki spoznavajo in nadgrajujejo po načelu spiralnosti, kar pomeni, da se k obravnavanim vsebinam večkrat vračajo, vendar na višji zahtevnostni ravni ali v povezavi z drugimi vidiki. Poleg navedenih vsebin so pomembne tudi vsebine drugih predmetnih področij ter vsebine, ki se navezujejo na

skupne cilje (jezik, državljanstvo, kultura in umetnost; trajnosti razvoj; zdravje in dobrobit; digitalna kompetentnost; podjetnost). Takšen način poučevanja vodi do celostne obravnave vsebin, saj spodbuja tudi miselne procese višjih taksonomskih ravni, razvijanje pozitivnih stališč in sposobnost kritičnega mišljenja. Obravnava vsebine, kot je npr. varovanje okolja, spodbuja dijake k razmišljanju o etičnih načelih (pravičnosti, enakopravnosti in sočutja) in izražanju stališč v tujem jeziku, kar vodi k poglobljenemu razumevanju jezika in celostnemu razvoju jezikovnih zmožnosti.

VII. Digitalna učna okolja

Učitelji lahko za poučevanje nemščine uporabljajo različna klasična in digitalna učna okolja. Gradiv je na spletu v različnih okoljih veliko, najpomembnejša ter najzahtevnejša naloga učitelja pa je, da izbere ustrezna, primerna in kakovostna gradiva in učna okolja. Vsekakor velja izpostaviti izdelke velikih mednarodnih, s strani Evropske unije financiranih, recenziranih in evalviranih projektov (gl. npr. učna gradiva za dijake z bralno-napisovalnimi težavami, <https://deutsch.info/teachers/lrs>) ali gradiva za delo s pregovori v različnih jezikih (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/48kkbkkp>).

Izključna uporaba digitalnega okolja za vse namene in scenarije učenja ne more in ne sme biti cilj učitelja. Najti mora pravo ravnovesje med klasičnim in digitalnim učnim okoljem, ki temelji na smiselni izbiri digitalnih pripomočkov in gradiv, ter ciljno osmišljeni uporabi vseh razpoložljivih klasičnih in digitalnih pripomočkov, virov in gradiv. V ta kontekst sodi tudi premišljeno vključevanje vedno bolj prisotne umetne inteligence (UI), ki postavlja predvsem učitelje pred številne izzive, saj morajo premisliti in prilagoditi svoj sistem aktivnega pedagoškega dela na podlagi številnih novih vidikov in drugačnih okoliščin.

- » Dijaki so velikokrat bolj vešč uporabe določenih digitalnih pripomočkov, predvsem takšnih, ki temeljijo na UI ali pa jo uporabljajo v svoji osnovni konfiguraciji.
- » Dijaki velikokrat uporabljajo digitalne pripomočke in UI brez kritičnega razmisleka o ustreznosti dobljenih rezultatov (npr. pri pisnih sestavkih) ali učnem učinku uporabe UI pri opravljanju danih obveznosti v učnem procesu (predvsem pri domačih nalogah).
- » Učitelj mora dijakom pokazati in razumljivo utemeljiti smiselno in učinkovito uporabo digitalnih (in tudi klasičnih) pripomočkov, vključno z UI, ter jim omogočiti naučiti se pravilne, osmišljene, ustvarjalne in tudi kritične rabe razpoložljivih pripomočkov, virov in gradiv.
- » Da bo učitelj sposoben osmišljeno vključevati digitalne pripomočke in okolja na področjih načrtovanja in izvajanja pouka, digitalno podprtega vrednotenja znanja dijakov, prenašanja znanja na dijake o uporabi UI in digitalnih pripomočkov, virov in gradiv v proces učenja v šoli in doma, nadalje vzpostavljanja in vzdrževanja medosebnih odnosov v vedno bolj digitaliziranem svetu ter razvoju lastne identitete v novi realnosti digitaliziranega človeka, mora najprej sam spoznati digitalna okolja in pripomočke ter se usposobiti za njihovo uporabo. Šele na podlagi lastnega razumevanja novih okoliščin izobraževalnega sveta bo učitelj sposoben poiskati in vključevati najbolj primerne digitalne pripomočke, vire in gradiva v moderni, tudi z UI podprt pouk.

Digitalne tehnologije lahko uporabimo pri razvijanju posameznih sporazumevalnih zmožnosti.

- » Zmožnost sprejemanja lahko razvijamo z uporabo platform z videoposnetki (s podnapisi ali brez njih), zvočnimi knjigami, podcasti, e-bralniki, spletnimi slovarji oz. prevajalniki, aplikacijami za učenje jezikov, uporabo velikih jezikovnih modelov itd.
- » Zmožnost interakcije lahko razvijamo s pomočjo spletnih platform za komunikacijo, kot so namensko ustvarjena spletna učna okolja, socialna omrežja iz vsakdanjega življenja, aplikacije za zaprto individualno in skupinsko komunikacijo, elektronsko pošto, klepetalnice, forume, aplikacije za snemanje govora, virtualne asistente na pametnih napravah, platforme za ustvarjanje predstavitev, velike jezikovne modele itd.
- » Zmožnost tvorjenja razvijamo z izdelovanjem lastnih digitalnih vsebin v različnih oblikah, kot so dokumenti, digitalne predstavitve, preglednice, slikovne vsebine, video-, avdio vsebine, spletne vsebine.
- » Sporazumevalne jezikovne zmožnosti lahko razvijamo z uporabo spletnih dvojezičnih in enojezičnih slovarjev (npr. za učenje besedišča in kolokacij), z uporabo orodij UI (npr. za preverjanje pravilnosti zapisanega besedila), z uporabo digitalnih orodij za preverjanje izgovorjave, izdelavo interaktivnih kvizov, spletnih iger, stripov, vlogov.
- » Posredovalno, raznojezično in medkulturno zmožnost lahko razvijamo z uporabo aplikacij oz. orodij za snemanje govora, za pretvarjanje pisnih besedil v govorjena in obratno, za komuniciranje s pomočjo videoklicev, e-pošte, družbenih omrežij, spletnih klepetalnic, virtualne resničnosti itd.

Pri uporabi tehnologije za učenje nemščine naj dijaki poskrbijo za varnost svojih podatkov, ko gre za deljenje informacij na spletu ali z drugimi, deljenje informacij v socialnih omrežjih. Preverijo naj nastavitve varnosti in dostopa, zagotovijo varnost gesel, ko se prijavijo in odjavijo iz različnih okolij, poskrbijo za varnostne kopije podatkov, brisanje podatkov na spletu ter znajo razlikovati med vsebinami, ki so primerne oz. neprimerne za objavo ipd.

V sklopu vsebinskih tem pouka nemščine obravnavamo besedila s področja pasti spleta in kibernetske varnosti na ustrezni jezikovni ravni oz. ravni uporabe digitalne tehnologije, npr. dijaki v urejevalniku besedil ali v obliki interaktivnega plakata pripravijo 10 nasvetov za uporabo telefonov.

VIII. Umeščenost skupnih ciljev pri predmetu nemščina

Skupni cilji predstavljajo znanja, veščine in zmožnosti, ki so temeljna za uspešno delovanje posameznika v kompleksnih in hitro spreminjajočih se okoliščinah. Uresničujejo se s predmetnimi učnimi cilji, učnimi vsebinami ali pristopi k poučevanju. Skupni cilji so umeščeni v predmetnih ciljih, sporazumevalnih vsebinah ter specialno didaktičnih priporočilih. Znotraj posamezne teme ali skupine ciljev je podrobneje razložena njihova umestitev v pouk nemščine v gimnazijskih programih.

Zaradi narave predmeta je največ skupnih ciljev v predmetne cilje umeščenih s področja jezik, državljanstvo, kultura in umetnost. Ti vključeni skupni cilji poudarjajo pomen razvijanja celostne sporazumevalne zmožnosti, ki vključuje celoten raznojezičen repertoar dijaka. Umeščenost skupnih ciljev v predmetne cilje je predstavljena v spodnjih preglednicah, bolj podrobno pa obrazložena v didaktičnih priporočilih pri posamezni temi oz. skupini ciljev.

Skupne cilje s področja **jezik, državljanstvo, kultura in umetnost** kot del predmetnih ciljev razvijamo pri vseh temah v učnem načrtu za nemščino na gimnazijah.

Tema	Področje: jezik, državljanstvo, kultura in umetnost
	Dijak:
Sprejemanje	• razvija zmožnost bralnega razumevanja različnih vrst besedil (tiskanih in digitalnih) [c-g-badge](1.1.4.1);
Tvorjenje	• razvija zmožnost ustnega izražanja v različnih besedilnih vrstah, povezanih z obravnavanimi vsebinami. Pri pripravi ustnih besedil po potrebi v digitalnih okoljih išče podatke, informacije in vsebine ter vrednoti njihovo verodostojnost in zanesljivost [c-g-badge](1.1.1.1); • razvija zmožnost pisnega izražanja v različnih besedilnih vrstah, povezanih z obravnavanimi vsebinami [c-g-badge](1.1.1.1);
Interakcija	• razvija zmožnost ustne interakcije za sodelovanje v neformalnih in formalnih, zasebnih in javnih pogovorih. Pri tem v spoštljivi in nenasilni komunikaciji sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami [c-g-badge](1.1.5.1); • razvija zmožnost sodelovanja v pisni komunikaciji z zasebnimi in javnimi naslovniki v obliki medosebnega dopisovanja in podajanja informacij. Pri tem razvija zmožnosti za spoštljivo, nenasilno in učinkovito komunikacijo [c-g-badge](1.1.5.1);
Posredovanje, raznojezičnost in medkulturnost	• razvija zmožnost jezikovnega posredovanja besedila in vsebin avdiovizualnih gradiv. Posreduje ključne besede in informacije iz grafičnih, video ali slikovnih prikazov oziroma besedil o obravnavanih vsebinah. Pri tem uporablja vse jezikovno znanje oz. svoj celoten jezikovni repertoar [c-g-badge](1.1.3.2); • izraža osebni odziv sogovorncem na ustvarjalna besedila. Pri tem vzpostavlja odnos do kulture in umetnosti, prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega [c-g-badge](1.1.3.1); • razvija zmožnost prožnega menjavanja jezikov iz svojega raznojezičnega repertoarja, kar mu olajša sporazumevanje v večjezičnem okolju. Pri učenju nemščine uporablja znanje prvega in/ali učnega jezika ter ostalih tujih jezikov; zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi. Pri uporabi gradiv v nemščini in ostalih tujih jezikov se zaveda podobnosti in razlik ter je pozoren tudi pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. [c-g-badge](1.1.3.1) in [c-g-badge](1.1.3.2); • razvija zavest o različnih kulturnih prepričanjih, vrednotah in praksah. S spoznavanjem in primerjanjem lastne in tujih kultur vzpostavlja odnos do lastne kulture, se ozavešča o vrednosti in različnosti kultur in jezikov za posameznika ter za skupnosti ter tako razvija medkulturno zmožnost. Zaveda se in prepozna raznolikosti v ožjih in širših okoljih, bogastva kulturne raznolikosti družbe, pomena strpnosti in spoštovanja do ljudi iz različnih kulturnih skupnosti. Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja [c-g-badge](1.1.3.1);
Sporazumevalne jezikovne zmožnosti	• širi in pogloblja besedišče, s katerim izraža in uresničuje svoje sporazumevalne potrebe. Pri usvajanju besedišča v nemščini se zaveda podobnosti in razlik med jeziki (učnim, tujim in ostalimi jeziki) in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. [c-g-badge](1.1.3.1); • razvija slovnično pravilno sporazumevanje. Zaveda se podobnosti in razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi slovarjev, prevajalnikov in drugih jezikovnih virov [c-g-badge](1.1.3.1); • razvija zmožnost dejanske rabe jezika pri tvorjenju besedil. Pri tem uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega in prvega tujega jezika [c-g-badge](1.1.3.2).

Skupne cilje s področja **trajnostnega razvoja** razvijamo kot del predmetnih ciljev pri eni temi v učnem načrtu.

Tema	Področje: trajnostni razvoj
	Dijak:
Posredovanje, raznojezičnost in medkulturnost	- pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja [c-g-badge](2.1.2.1); - se sporazumeva v nemščini tudi izven učilnice, npr. na strokovni ekskurziji ali pri sodelovanju v mednarodnem projektu. S sogovorniki aktivno uporablja pri pouku pridobljeno znanje v novih avtentičnih situacijah. V mednarodnem sodelovanju se aktivno povezuje z drugimi deležniki v prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost. Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve [c-g-badge](2.4.2.1) in [c-g-badge](2.3.3.1).

Skupni cilj s področja trajnostnega razvoja je umeščen tudi v didaktična priporočila

(<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/p5s9nnf>) za izvedbo mednarodne izmenjave (npr. v okviru Erasmus+, e-Twinning), kjer dijak potovanja in bivanja načrtuje v skladu z načeli trajnostnega razvoja (2.4.3.1)

Skupne cilje s področja **zdravja in dobrobiti** razvijamo kot del predmetnih ciljev pri eni temi v učnem načrtu.

Tema	Področje: zdravje in dobrobit
Posredovanje, raznojezičnost in medkulturnost	Dijak se pri razvijanju medkulturne zmožnosti zaveda in prepoznava raznolikosti v ožjih in širših okoljih, bogastva kulturne raznolikosti družbe, pomena strpnosti in spoštovanja do ljudi iz različnih kulturnih skupnosti [c-g-badge](3.3.1.2).

Skupne cilje s področja **digitalne kompetentnosti** (gl. DigComp 2.2, Vuorikari, in drugi, 2023) kot del predmetnih ciljev razvijamo pri dveh temah v učnem načrtu.

Tema	Področje: digitalna kompetentnost
	Dijak:
Tvorjenje	- razvija zmožnost ustnega izražanja v različnih besedilnih vrstah, povezanih z obravnavanimi vsebinami. Pri pripravi ustnih besedil po potrebi v digitalnih okoljih išče podatke, informacije in vsebine ter vrednoti njihovo verodostojnost in zanesljivost [c-g-badge](4.1.1.1) in [c-g-badge](4.1.2.1); - razvija zmožnost pisnega izražanja v različnih besedilnih vrstah, povezanih z obravnavanimi vsebinami. Pri pripravi pisnih besedil po potrebi v digitalnih okoljih išče podatke, informacije in vsebine ter vrednoti njihovo verodostojnost in zanesljivost [c-g-badge](4.1.1.1) in [c-g-badge](4.1.2.1), gl. tudi DigComp 2.2 https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/qdfrqan (digitalna kompetenca 1.1) ter https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/f2l5v89 (digitalna kompetenca 1.2);
Interakcija	- razvija zmožnost spletne izmenjave informacij z osebnega in javnega področja z različnimi naslovniki. Pri tem razvija in uporablja interakcijske strategije, različne digitalne tehnologije ter razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah [c-g-badge](4.2.1.1), gl. tudi DigComp 2.2 https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/mawqrwf (digitalna kompetenca 2.1); - za sodelovanje v ustni komunikaciji na daljavo razvija specifični jezikovni repertoar. V interakciji s poznano osebo ali v nekoliko bolj formalnih pogovorih na daljavo svoje vedenje prilagaja pričakovanjem in pravilom, ki veljajo v določeni skupini - upošteva spletni bonton [c-g-badge](4.2.5.1), gl. tudi DigComp 2.2 https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ueqzebf (digitalna kompetenca 2.5).

Skupne cilje s področja **podjetnosti** kot del predmetnih ciljev razvijamo pri dveh temah v učnem načrtu.

Tema	Področje: podjetnost
	Dijak:
Interakcija	- razvija zmožnost ustne interakcije za sodelovanje v neformalnih in formalnih, zasebnih in javnih pogovorih. Pri tem v spoštljivi in nenasilni komunikaciji sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami [c-g-badge](5.3.4.1); - razvija zmožnost sodelovanja v pisni komunikaciji z zasebnimi in javnimi naslovniki v obliki medosebnega dopisovanja in podajanja informacij. Pri tem razvija in uporablja interakcijske strategije ter zmožnost za spoštljivo, nenasilno in učinkovito komunikacijo [c-g-badge](5.2.4.3).

Posredovanje,
raznojezičnost in
medkulturnost

- razvija zmožnost posredovanja konceptov: spodbuja sodelovanje v skupini, sooblikuje ideje in rešitve pri skupinskem delu (npr. naloga, projekt). Pri tem sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami [c-g-badge](5.3.4.1);
- razvija zmožnost jezikovnega posredovanja pri sporazumevanju, ko gre za sodelovanje v skupini: posreduje bistvo povedanega, ko je treba sogovorniku pojasniti informacijo, ki je ne razume (iz različnih razlogov - jezikovnih, kontekstualnih, kulturnih ipd.). Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise [c-g-badge](5.3.4.2);
- se sporazumeva v nemščini tudi izven učilnice, npr. na strokovni ekskurziji ali pri sodelovanju v mednarodnem projektu. S sogovornici aktivno uporablja pri pouku pridobljeno znanje v novih avtentičnih situacijah [c-g-badge](5.3.5.3).

Dejavnosti, ki dijakom omogočajo razvoj podjetnostne kompetence, temeljijo na ustvarjanju priložnosti za reševanje realnih problemov, sodelovanje in ustvarjalno razmišljanje. Delo naj poteka v skupinah, v katerih si dijaki razdelijo vloge in se učijo sodelovanja, komunikacije in mreženja. Dijak je v čim večji meri vključen v proces prepoznavanja problema, priprave nabora možnih rešitev, izbire najbolj optimalne rešitve na osnovi predhodno zastavljenih kriterijev, razvijanja možne rešitve. Pomembno je, da dijak načrtuje in upravlja različne vire (npr. materialne in finančne vire ter druge ljudi kot vir znanja). Učitelj naj spodbuja dijake, da se učijo na podlagi izkušenj, reflektirajo svoje odločitve in evalvirajo rezultate. S takšnim pristopom bodo dijaki razvijali ustvarjalnost, odgovornost, prilagodljivost in sposobnost prenosa idej v prakso.

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

SPREJEMANJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Sprejemanje zajema razumevanje ustnega izražanja in avdiovizualnega gradiva ter bralno razumevanje. Dijak kot poslušalec, bralec ali gledalec sprejema in procesira pisna ali govorjena besedilo (v živo ali posneto) ter avdiovizualno gradivo (video posnetki, filmi, serije, oddaje). Besedila za sprejemanje tvori ena ali več oseb.

Za razumevanje besedil dijak uporablja strategije sprejemanja, kot so uporaba ilustracij, naslovov, podnaslovov, nadalje sklepanje iz sobesedila (npr. poznavanje strokovne vsebine) ter raba jezikovnih opor (npr. številke, imena, besedni koreni) ter nebesednih ponazoril (npr. glas in govorica telesa).

Za opis pričakovanih ravni zmožnosti sprejemanja gl. tudi lestvici za Splošno razumevanje ustnega izražanja (Svet Evrope, 2023, str. 46) ter Splošno bralno razumevanje (Svet Evrope, 2023, str. 52).

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

»Razumevanje ustnega izražanja« nadomešča izraz »slušno razumevanje«. Do spremembe je prišlo zaradi prilagoditve izrazov, ki bi bili uporabni tudi za znakovne jezike in tako bolj vključujoči glede načina sporazumevanja. Izraz »ustni« v skupnosti gluhih in naglušnih vključuje namreč tudi kretanje (Svet Evrope, 2023, str. 19-20).

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Pojem splošnega razumevanja ustnega izražanja obsega tako razumevanje v živo, (spo)razumevanje iz oči v oči ali oddaljeno različico tega. Poleg razumevanja govorjenega besedila vključuje elemente, kot sta mimika in gestika in tudi slušno-glasovne elemente, na primer intonacija, ritem, pavze, višina in jakost glasu. Pri tem pojmu imamo v sklopu sprejemanja v mislih enosmerno razumevanje in ne interakcije, ki jo obravnavamo v ločenem poglavju. Pri sprejemanju spremljamo razumevanje ustnega izražanja v vlogi »poslušalca« oz. opazovalca.

Pojem splošnega bralnega razumevanja obsega pisna besedila. Splošno bralno razumevanje obsega informativno branje, s katerim si bralec oblikuje prvi vtis o napisanem, selektivno branje, pri katerem prepozna bistvene informacije besedila ali išče specifične informacije, in podrobno branje, s katerim želimo dobiti poglobljen in celovit vpogled v obravnavano tematiko.

Strategije za razvijanje splošnega razumevanja ustnega izražanja so:

- » strategija osredotočanja na ključne ideje in glavno sporočilo,

- » strategija ugotavljanje stališča, razpoloženja in namenov govorca na podlagi vsebine, jezikovnih, besednih in nebesednih značilnosti v izražanju,
- » strategija strpnosti do nejasnosti: pomembno je, da dijaki sprejmejo, da ne razumejo vsega in se osredotočijo na cilj, da iz tega, kar razumejo, sestavijo svojo zaključeno zgodbo ali podobo,
- » strategija beleženja sosledja informacij ob poslušanju,
- » strategija beleženja neznanih besed ali besednih zvez.

Za uspešno razvijanje splošnega bralnega razumevanja je pomembno dejavnosti načrtovati tako, da se dijaki seznani s strategijami pred branjem, med njim in po njem. S strategijami pred branjem aktiviramo predznanje dijakov (npr. možganska nevihta), določimo cilj branja, spoznavamo zgradbo besedila, napovedujemo vsebino, si postavljamo vprašanja.

S strategijami med branjem se osredotočamo na ključne dele besedila, beležimo pomembne podatke, sklepamo o pomenu neznanih besed iz sobesedila, si postavljamo vprašanja, povezujemo z lastnim predznanjem, podčrtujemo, označujemo, se vračamo k težje razumljivim odlomkom.

S strategijami po branju odgovarjamo na lastna in učiteljeva vprašanja, določamo bistvene informacije in podrobnosti, analiziramo in interpretiramo. Dijake spodbujamo k uporabi kompleksnejših strategij, kot je npr. strategija VŽN (Kaj vem?, Kaj želim izvedeti?, Kaj sem se naučil/-a?), Paukova strategija, metoda PV3P (Preleti., Vprašaj se. Preberi., Preglej ponovno., Poročaj.). Naloge pripravimo tako, da dijake seznanjamo in spodbujamo k rabi grafičnih organizatorjev, npr. pojmovne mreže, Vennovega diagrama, miselnega vzorca, časovnega traku, ribje kosti, primerjalne matrike.

Strategije za razvijanje splošnega bralnega razumevanja so:

- » strategija iskalnega in natančnega branja (iskanje specifičnih podatkov, vizualizacija sosledja besedila, analiza in sinteza splošnih podatkov, specifična besedila, glavne misli),
- » strategija hitrega pregleda besedila (naslov, slike, odebeljeno besedilo, začetek, konec, nekaj povedi v jedru besedila) in zastavljanje vprašanj pred branjem (kaj želim izvedeti, kaj me zanima, mi lahko pomaga?) ali predvidevanje vsebine,
- » strategija vizualizacije (spremljanje rdeče niti v besedilu),
- » strategija beleženja neznanih besed ali besednih zvez,
- » strategija glasnega branja, da slišimo zven besedila (na primer v liriki),
- » strategija zavzemanja kritičnega stališča do vsebine (se (ne) strinjamo, imamo drugačne ideje, mnenja, stališča, poglede ipd.).

RAZUMEVANJE USTNEGA IZRAŽANJA IN AVDIOVIZUALNEGA GRADIVA

CILJI

Dijak:

- : razvija zmožnost razumevanja govorjenih besedil in avdiovizualnega gradiva z znanimi splošnimi vsebinami v standardnem jeziku,
- : nadgrajuje strategije sprejemanja besedil in avdiovizualnega gradiva.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

3. tuji jezik (A1)

- » prepozna vsakdanje, obravnavane besede v znanem kontekstu (npr. pozdravi, števila, osnovni osebni podatke), če je izražanje jasno in počasno, z dolgimi premori;
- » razume osnovne informacije v govorjenih besedilih o vsakdanjih znanih temah, če so sporočene jasno in počasi ter podprte z gestami;
- » razume osnovne informacije v govorjenih besedilih o vsakdanjih znanih temah, če so sporočene jasno in počasi ter podprte z gestami.

3. tuji jezik (A2)

- » prepozna in razume pogosto uporabljene besedne zveze in pogosto besedišče, ki se nanašajo na najbolj temeljne stvari (npr. osnovni osebni podatki, podatki o družini, nakupovanje, neposredno okolje, šola in poklic), če je izražanje jasno, počasno in razločno;
- » razume bistvo preprostih, kratkih govorjenih besedil na znane, vsakdanje teme (npr. opis kraja, dogodka), če je izražanje jasno, počasno, razločno in v standardnem jeziku.

2. tuji jezik (B1)

- » izlušči glavne informacije govorjenih besedil na znane in konkretne teme; besedila so preprosta, vizualno podprta, npr. predstavitev, opis predmeta, posamezne podrobnosti v napotkih, navodila za znane dejavnosti;
- » izlušči glavne informacije in pomembne podrobnosti govorjenih besedil o znanih temah (npr. radijski intervju, pripovedovana zgodba), če so posredovana jasno in razločno ter v standardnem jeziku.

1. tuji jezik (B2)

- » razume globalno sporočilo in posamezne ključne podrobnosti daljšega govorjenja v standardnem jeziku, ki se nanaša na znane, konkretne in abstraktne teme;
- » razume daljša kompleksna govornjena besedila (npr. predavanja, diskusije) z jasno strukturo in argumentacijo. Tema je konkretna ali abstraktna, lahko je tudi specifična, če izhaja iz interesov ali strokovnega področja dijaka.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Pri razvijanju sprejemanja učitelj ponudi dijaku raznolika in avtentična besedila. Vsebine besedil izhajajo iz različnih področij. Pri pouku nemščine dijake pripravljamo na razumevanje ustnega izražanja, tako da jih seznanjamo s strategijami in tehnikami, ki jim olajšajo razumevanje in jim ponudimo dovolj priložnosti, da jih tudi preizkušajo. Po sprejemanju besedila jih lahko dodatno spodbudimo k povzemanju besedila, odgovarjanju na vprašanja o slišnem, povezovanju z lastnimi izkušnjami ali predznanjem in razmisleku o izboljšanju strategij poslušanja.

Za spodbujanje razumevanja avdiovizualnega gradiva priporočamo, da se v pouk na začetni ravni vključujejo audio- in videoposnetki z jasnim govorjenjem, osnovnim besediščem in ponavljajočimi se frazami ter posnetke z močno vizualno podporo sporočilu. Pri pomnjenju in širjenju besedišča pomagajo tudi pesmi in rime. Na nadaljevalni ravni pa avtentične posnetke, ki vključujejo jasno strukturiran govor, videoposnetke s podnapisi, kratke filme ali filmske odlomke, dokumentarne filme, informativne oddaje, posnetke napovednikov in oglasov, intervjuje, videe z umetniško vsebino (npr. literarne interpretacije, gledališke nastope). Avdiovizualno gradivo naj bo izbrano tako, da vedno omogoča dovolj časa za pogovor in druge dejavnosti po poslušanju/ogledu.

Vsebine govornjenih besedil so raznolike in opisujejo dijakovo ožje in širše okolje, so informativne narave in omogočajo dijakom spoznavanje in širjenje različnih konceptov. Za uspešno sprejemanje vsebine dijake usmerjamo z dejavnostmi pred, med in po poslušanju.

Dejavnosti pred poslušanjem:

- » aktiviranje predznanja o obravnavani vsebini (npr. z izdelavo miselnega vzorca, s pomočjo slikovnega gradiva),
- » predstavitev ključnih besed in fraz v besedilu,
- » odgovarjanje na vprašanja o vsebini,
- » opisovanje slik,
- » možganska nevihta.

Dejavnosti med poslušanjem in po njem:

- » prepoznavanje in beleženje ključnih besed,
- » prepoznavanje stališč govorcev do vsebine,
- » dopolnjevanje manjkajočih informacij,

- » ugotavljanje pravih in napačnih trditev,
- » ugotavljanje zaporedja dogodkov,
- » izdelovanje grafičnih zapisov,
- » povzemanje slišane, slišanega,
- » odgovarjanje na vprašanja,
- » dopolnjevanje besedila,
- » povezovanje posameznih delov besedila,
- » razpravljanje v parih ali manjših skupinah,
- » ustvarjanje zgodbe na podlagi slišane, slišanega,
- » igra vlog,
- » pisanje odziva na slišano besedilo.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Dijak razumevanje ustnega izražanja (govorjenih besedil in avdiovizualnega gradiva) pokaže z ustnim in pisnim odzivom. Na začetni ravni je odziv lahko v slovenščini, sicer v nemščini. Pri dijakovem odzivu se ne ocenjuje jezikovne pravilnosti, temveč njegovo globalno in/ali podrobno razumevanje besedila in avdiovizualnega gradiva.

Priporočeni načini izkazovanja znanja omogočajo čim večjo raznolikost in avtentičnost oblik preverjanja in ocenjevanja.

Dijak svoje razumevanje izkazuje z različnimi dejavnostmi in izdelki.

Primeri dejavnosti:

- » sodelovanje v pogovoru o besedilu,
- » obnova besedila,
- » pripovedovanje in/ali pisanje zgodbe, doživetij, opisa, poustvarjalnega besedila ipd.,
- » priprava poustvarjalnih besedil,
- » igra vlog,
- » uprizorjanje besedil v obliki kratke gledališke predstave,
- » risanje, skiciranje, ilustriranje, prikaz z uporabo grafičnih organizatorjev (miselni vzorec, pojmovna mreža, časovni trak, infografika ipd.),
- » pretvorba besedila v drugo obliko (npr. menjava perspektiv, govorcev) ali v drugo besedilno vrsto (npr. pripoved v dialog).

Primeri izdelkov:

- » raznolika ustna in pisna besedila (zapis obnove ali povzetka, izpisani ključni podatki iz besedila, odgovori na vprašanja ipd.),
- » avdio- in videoposnetki govora (govorne predstavitve, govorni nastop),
- » kratka gledališka predstava,
- » poustvarjalna besedila (intervju z osebo iz sprejetega besedila, nadaljevanje zgodbe, predstavitev oseb, narobe pravljica/zgodba itd.),
- » izdelki, ki so nastali na podlagi slišanih navodil (priprava jedi po receptu, priprava skice ali načrta, priprava stripa).

Razumevanje ustnega izražanja preverjamo z različnimi tipi nalog.

Naloge zaprtega tipa:

- » naloge alternativnega tipa (da/ne; prav/narobe),
- » naloge izbirnega tipa z več možnimi izbirami,
- » naloge povezovanja in razvrščanja (slika - slika; slika - beseda, besedna zveza, stavek; stavek - stavek; povezovanje parov; naslov - besedilo),
- » naloge dopolnjevanja in kratkih odgovorov z naborom ali brez nabora,
- » naloge podčrtovanja, obkroževanja,
- » naloge dopolnjevanja kratkih odgovorov.

Naloge polodprtega tipa:

- » zapis kratkega odgovora,
- » podvprašanja, ki so med seboj odvisna ali ne, iztočnice.

Naloge odprtega tipa:

- » govorni nastop na temo slišane,ga,
- » avdio- ali videoposnetek na temo slišane,ga,
- » pripovedovanje ali pisanje zgodbe,
- » poustvarjalna besedila,
- » uprizarjanje besedil v obliki pantomime ali krajše gledališke igre,
- » pretvorba besedila v drugo obliko (menjava perspektive) ali drugo besedilno vrsto (npr. pripoved v dialog).

OPISNI KRITERIJI

Razumevanje govornih besedil in avdiovizualnega gradiva dijak pokaže tako, da:

- » ugotovi namen sporočila,
- » prepozna bistvo sporočila v besedilu oz. avdiovizualnem gradivu,
- » sledi dogajanju v besedilu,
- » poišče določene podatke,
- » razume določene podatke,
- » izvede dejavnosti na podlagi slišanih navodil,
- » prepozna čustva in odnos govorca v besedilu,
- » razlikuje med dejstvi in mnenji,
- » kritično ovrednoti informacije v besedilu.

Govorjena besedila so krajša pa tudi daljša in zahtevnejša, posredovana v živo ali posneta (audio- oz. videoposnetki), vendar s konkretno vsebino, ki jo dijak pozna. Nabor besedišča in slovnične strukture so osnovne, širi se bolj obseg kot kompleksnost.

Pri prvem tujem jeziku je nabor besedišča kompleksnejši, slovnične strukture so zahtevnejše.

Dejavniki, ki vplivajo na zahtevnost razumevanja ustnega izražanja in avdiovizualnega gradiva, so:

- » vrsta besedila, avdiovizualnega gradiva,
- » dolžina besedila,
- » število govorcev,
- » način posredovanja (počasno, razločno, s premori; standardni nemški jezik),
- » jezikovna zahtevnost (osnovne, preproste, kompleksnejše/zahtevnejše, zahtevne/kompleksne slovnične strukture, krajši/daljši stavki),
- » zahtevnost besedišča (osnovno, preprosto, zahtevnejše besedišče, prisotnost narečja, naglas govorca),
- » vsebina besedila (konkretna vsebina, ki je dijaku blizu, ustreza kognitivni ravni; bolj abstraktna vsebina, znana/neznan vsebina, poljudna, strokovna ali znanstvena),
- » besedila, podprta z vizualnim gradivom,
- » jezik navodil k nalogam (na začetni stopnji v slovenščini, kasneje v nemščini),
- » jezik odziva na slišano (na začetni stopnji v slovenščini, kasneje v nemščini).

BRALNO RAZUMEVANJE

CILJI

Dijak:

○: razvija zmožnost bralnega razumevanja različnih vrst besedil (tiskanih in digitalnih),

SC (1.1.4.1)

○: nadgrajuje bralne strategije za razumevanje, analiziranje in vrednotenje raznolikih bralnih gradiv.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

3. tuji jezik (A1)

» prepozna posamezne znane besede v kratkih njemu znanih kontekstih. Besedila so lahko tudi vizualno podprta, napisana v jeziku, v katerem prevladujejo pogosti vsakdanji izrazi;

» razume osnovno sporočilo in preproste povedi v zelo kratkih, vsakdanjih besedilih (npr. voščilnice, vabila, preprosti oglasi). Besedila so napisana v jeziku, v katerem prevladujejo pogosti vsakdanji izrazi.

3. tuji jezik (A2)

» razume glavne informacije v kratkih besedilih, ki opisujejo ljudi, kraje, vsakdanje življenje, kulturo itn., če je v njih uporabljen jasen in preprost jezik;

» razume kratka, preprosta, vsakdanja besedila, kot so npr. kratke zgodbe ali poenostavljeni članki, oglasi, prospekti, jedilniki in urniki. V njih zna poiskati natančno določen, predvidljiv podatek.

2. tuji jezik (B1)

» razume besedila o vsakdanjih temah (npr. dialogi, opisi, zgodbe, članki), v katerih prevladuje pogosto rabljeno besedišče;

» razume preprosta in mestoma bolj kompleksna neumetnostna in umetnostna besedila o znanih ali aktualnih temah, ter besedila, v katerih so izražena mnenja, stališča (npr. opis, časopisni članek, strip, zgodba, argumentativno besedilo).

1. tuji jezik (B2)

» razume glavne ideje v kompleksnejših raznovrstnih neumetnostnih besedilih o obravnavanih konkretnih in abstraktnih temah, v standardnem jeziku;

» razume avtentična sodobna umetnostna besedila, če so jezikovno manj zahtevna;

- » razume daljša, kompleksna, raznovrstna neumetnostna besedila (opisovalna, razlagalna, utemeljevalna), z bogatim besediščem in v zahtevnejšem standardnem jeziku;
- » razume avtentična sodobna umetnostna besedila različnih zvrsti in tematik.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Bralno razumevanje dijak razvija z branjem raznovrstnih besedil. Pri tem nadgrajuje bralne strategije, ki so odvisne tudi od vrste branja (iskalno, natančno) in od namena branja. Ta je lahko za orientacijo, iskanje podatkov in utemeljitev ali kot razvedrilo.

Primeri dejavnosti za razvijanje bralnih strategij

Dijak:

- » preleti besedilo in ga uvrsti glede na namen in uporabnost, pri tem si pomaga z oblikovanostjo besedila, naslovi, podnaslovi, slikovnim delom,
- » prebere posamezne sklope besed in jih združuje v smiselne celote,
- » prebere besedilo, da izlušči okvirno vsebino,
- » prebere besedilo, da razume podrobnosti (splošne in specifične informacije),
- » natančneje prebere dele besedila, da poišče podrobne podatke in izraze (splošne in specifične),
- » iz sobesedila sklepa o pomenu nekaterih neznanih besed, pri tem si pomaga z jezikovnimi oporami, kot so besedni koreni, časovni in logični povezovalci.

Besedila, s katerimi dijaki razvijajo bralno razumevanje, so lahko **tiskana** in **digitalna**. Pri branju tiskanih besedil so bolj osredotočeni na samo branje in razvijajo spretnost natančnega branja. Pri branju digitalnih besedil pa razvijajo zmožnost branja z možnimi povezavami do drugih vsebin ter izkoristijo možnosti prilagoditve besedila za bolj učinkovito branje.

Z branjem različnih vrst besedil ter uporabo raznolikih bralnih strategij za razumevanje, analiziranje in kritično vrednotenje dijak razvija **bralno kulturo** in tako uresničuje skupni cilj s področja jezika (SC (1.1.4.1)). Pri uporabi bralnih strategij izhaja iz že usvojenega znanja, pridobljenega pri pouku slovenščine (razvijanje bralne pismenosti (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/6werb6f>)), (besedilo, besedilne vrste, besedilne skupine (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/b60x22n>)), (besediloslovje in tvorjenje ter sprejemanje besedila (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/e0blu97>)). Če je nemščina drugi ali tretji tuji jezik, si dijak pomaga tudi z znanjem prvega tujega jezika (bralno razumevanje - ANG (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/vcq265e>)).

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Dijak bralno razumevanje besedil izkaže z ustnim ali pisnim odzivom (na začetni ravni lahko tudi v slovenščini, sicer v nemščini).

Primeri izdelkov in dejavnosti za izkazovanje bralnega razumevanja:

- » raznolika pisna besedila (zapis obnove ali povzetka, izpisani ključni podatki iz besedila, odgovori na vprašanja ipd.) ali ustna besedila (posredovana v živo ali kot zvočni oz. videoposnetek - glavni poudarki in bistvo besedila, specifične informacije),
- » poustvarjalna besedila (intervju z osebo iz prebranega besedila, nadaljevanje zgodbe, predstavitev oseb, dramatizacija, narobe pravlјica/zgodba itd.),
- » izdelki, ki so nastali na podlagi prebranih navodil (priprava jedi po receptu, priprava skice ali načrta, priprava stripa),
- » ustvarjalni izdelki, ki so nastali na podlagi prebranega besedila (kviz o vsebini besedila, slovarček, risba, strip, plakat, poster, prospekt, oglas, knjižica z obnovo besedila, križanka, intervju z osebami v besedilu, predstavitev posameznih delov besedila s pantomimo, tiralice za osebe v besedilu, besedilo iz druge perspektive (druge osebe, drugi čas ali kraj), zvočna uprizoritev besedila, fotoroman, slikovni kolaž, pismo avtorju, besedilni kolaž, stenski časopis ipd.),
- » reševanje nalog (naloge povezovanja, razvrščanja, dopolnjevanja, vstavljanja, opisovanja ipd.),
- » risanje, skiciranje, ilustriranje, prikaz z uporabo grafičnih organizatorjev (miselni vzorec, pojmovna mreža, časovni trak ipd.),
- » uprizarjanje besedil (dramatizacija),
- » pretvorba besedila v drugo obliko (npr. menjava perspektiv, govorcev) ali v drugo besedilno vrsto (npr. pripoved v dialog).

OPISNI KRITERIJI

Bralno razumevanje dijak pokaže tako, da:

- » prepozna bistvo sporočila v pisnem besedilu,
- » sledi dogajanju v besedilu,
- » poišče določene podatke,
- » prepozna glavne zaključke v argumentativnih besedilih (B1, B2),
- » interpretira krajše umetnostno besedilo (z izražanjem bralnih vtisov, mnenj in stališč do prebranega, povzemanjem besedila) (B1, B2).

Pisna besedila so krajša pa tudi daljša in zahtevnejša, neumetnostna in umetnostna, s konkretno vsebino, ki je dijaku poznana. Nabor besedišča in slovnične strukture so osnovne, širi se bolj obseg kot kompleksnost.

Pri prvem tujem jeziku je nabor besedišča kompleksnejši, slovnične strukture so tudi zahtevnejše.

Dejavniki, ki vplivajo na zahtevnost bralnega razumevanja:

- » vrsta besedila oz. avdiovizualnega gradiva,
- » dolžina besedila,

- » jezikovna zahtevnost (osnovne, preproste, kompleksnejše/zahtevnejše, zahtevne/kompleksne slovnične strukture, krajši/daljši stavki),
- » zahtevnost besedišča (osnovno, preprosto, zahtevnejše besedišče),
- » vsebina besedila (konkretna vsebina, ki je dijaku blizu, ustreza kognitivni ravni; bolj abstraktna vsebina, znana/neznana vsebina; poljudna, strokovna, znanstvena),
- » besedila, podprta z vizualnim gradivom,
- » jezik navodil k nalogam (na začetni stopnji v slovenščini, kasneje v nemščini),
- » jezik odziva na prebrano (na začetni stopnji v slovenščini, kasneje v nemščini).

TVORJENJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijak pri dejavnostih tvorjenja razvija zmožnost ustnega in pisnega izražanja, pri čemer razvija in uporablja strategije tvorjenja, ki vključujejo načrtovanje, izvedbo, nadomeščanje, (samo)nadzorovanje in (samo)popravljanje.

Dijak tvori govorjena in pisna besedila, kot so opis, oris, pismo, prošnja, prijava, pritožba, vabilo, zahvala, opravičilo, krajši in daljši sestavek/esej, poročilo, časopisni članek, povzetek, poizvedovanje, komentar, blog, ocena filma ali knjige, opis postopka, predstavitev, interpretacija in analiza umetnostnega besedila, domišljajska zgodba, brošura, šolsko glasilo.

Za opis pričakovanih ravni zmožnosti tvorjenja gl. tudi lestvici za Splošno ustno izražanje (Svet Evrope, 2023, str. 60) ter Splošno pisno izražanje (Svet Evrope, 2023, str. 65).

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Pri načrtovanju dejavnosti za tvorjenje besedil je pomembno, da upoštevamo raven jezikovnega znanja dijakov in temu prilagodimo cilje, naloge ter zahtevnost besedišča in slovničnih struktur. Dijaki tvorijo raznolika besedila o različnih temah oz. vsebinah, izražajo svoje stališče ter argumentirajo svoje mnenje. Pri razvijanju zmožnosti tvorjenja je ključnega pomena, da dijake vodimo skozi proces, ki vključuje pripravo, tvorbo in povratno informacijo oz. samorefleksijo za tvorjeno besedilo. Dijake začetnike vodimo s pomočjo vnaprej pripravljenih vzorcev in struktur, na višjih ravneh pa postopoma spodbujamo samostojno oblikovanje besedil.

K tvorjenju posameznega besedila pristopamo sistematično, pri čemer smo posebej pozorni na lastnosti vrste besedila, njegovo strukturo, uporabo besedišča in slovnice. Pred tvorjenjem je smiselna analiza avtentičnih vzorčnih besedil. Na začetni ravni gre za tvorjenje enostavnejših besedil (npr. osebno sporočilo, kratek opis, voščilo), kjer uporabljamo vnaprej določene strukture in vzorčna besedila, ki dijakom pomagajo pri oblikovanju sporočila, tekočnosti in pravilnosti. Na nadaljevalni ravni pa dijaki tvorijo daljša in vsebinsko zahtevnejša besedila, ki vsebujejo tudi argumentacijo ter so strukturirana in koherentna. Dijaki naj pri tvorjenju uporabljajo strategije, ki jim pomagajo organizirati misli, razviti ideje, poiskati informacije, zaprositi za pomoč in izboljšati besedilo. Tako npr. pri ustnem izražanju popravi nekatere napake in spodrsaljaje, če se jih zaveda ali če so privedli do nesporazuma.

Naloge naj spodbujajo ustvarjalnost, jasno izražanje idej in uporabo različnih jezikovnih struktur (npr. dopolnjevanje besedil, pisanje naslovov ali sklepov, nadaljevanje zgodbe, preoblikovanje besedilne vrste, tvorjenje besedil s kontrolnimi seznamami).

USTNO IZRAŽANJE

CILJI

Dijak:

○: razvija zmožnost ustnega izražanja v različnih besedilnih vrstah, povezanih z obravnavanimi vsebinami. Pri pripravi ustnih besedil po potrebi v digitalnih okoljih išče podatke, informacije in vsebine ter vrednoti njihovo verodostojnost in zanesljivost,

SC (1.1.1.1 | 4.1.1.1 | 4.1.2.1)

○: nadgrajuje in uporablja strategije tvorjenja.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

3. tuji jezik (A1)

» **ustno na zelo preprost način opiše npr. sebe, svojo ožjo družino, prijatelje in vsakdanje dejavnosti.**

Pripoveduje v kratkih povedih s pomočjo vzorcev oz. ustaljenih fraz;

» ustno in v preprostem pogovoru predstavi osebo npr. sebe, svojo ožjo in širšo družino, prijatelje in vsakdanje dejavnosti. Pripoveduje v kratkih povedih z vmesnimi premisleki.

3. tuji jezik (A2)

» **v vnaprej pripravljeni ustni predstavitvi preprosto predstavi različne tematike s svojih interesnih področij kot so družina, prijatelji, šola, šolski predmeti, ljudje, kraji, počitnice, prosti čas, šport. V kratkih povedih preprosto opiše temo in jo nekoliko razloži brez podrobnosti;**

» z nekaj truda in z dokaj jasno izgovarjavo ustno predstavi različne tematike s svojih interesnih področij kot so družina, prijatelji, šola, šolski predmeti, ljudje, kraji, počitnice, prosti čas, šport. Izvede vnaprej pripravljen preprost govorni nastop, predstavitev projekta, poročilo o dogodku in zna po predstavitvi o teh temah preprosto odgovarjati na vprašanja.

2. tuji jezik (B1)

» **z nekaj truda in razmeroma jasno izgovarjavo ustno predstavi različne tematike s svojih interesnih področij. Pri predstavitvi teme navaja manj podrobnosti in uporablja enostavnejše povedi. Izvede npr. govorni nastop, referat, predstavitev projekta, poročilo. Na vprašanja o krovni temi odgovarja z vmesnimi premisleki;**

» z jasno izgovarjavo dokaj podrobno ustno predstavi različne tematike s svojih interesnih področij. Izvede npr. govorni nastop, referat, predstavitev projekta, poročilo, kjer predstavi tudi podrobnosti, in o teh temah dokaj suvereno in tekoče odgovarja na vprašanja.

1. tuji jezik (B2)

- » z dobro izgovarjavo in razmeroma dobrim obvladovanjem jezika ustno predstavi tematike s svojih interesnih področij. V svoji predstavitvi se osredotoči na osnovne informacije in nekoliko manj na kritično oceno ali mnenja. Pri izvedbi govornega nastopa, referata ali poročila je manj suveren v uporabi kompleksnih stavčnih struktur in bogatega besednega zaklada;
- » z jasno izgovarjavo in bogatim besediščem ter uporabo kompleksnih stavčnih struktur natančno in podrobno ustno predstavi različne tematike s svojih interesnih področij. Samostojno interpretira, analizira in vrednoti prebrano literarno delo ali pesem. Samostojno izvede bolj poglobljen govorni nastop, referat, predstavitev projekta ali poročilo, kjer poleg osnovnih informacij predstavi tudi kritično oceno, primerjave in mnenja ter opise podkrepi s primeri in rešitvami.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Dijaki naj imajo med poukom čim več priložnosti za govorjenje v tujem jeziku. Dejavnosti za razvijanje ustnega izražanja so lahko enogovorne (npr. predstavitve, opisi, poročila), dvogovorne (npr. dialog, pogovor) ali večgovorne (igranje vlog).

Za razvijanje ustnega izražanja priporočamo predvsem take naloge, ki spodbujajo dijake k samozavestnemu, jasnemu, tekočemu in pravilnemu ter vsebinsko bogatemu govoru.

Ustno izražanje načrtujemo postopno in sistematično, tako da dijaki od kratkih in preprostih nalog (npr. predstavitev sebe, opis slike, opis dneva, pripoved preproste, linearno povezane zgodbe, navodilo, opis izkušnje) napredujejo do daljših in kompleksnejših govornih besedil (predstavitve kompleksnih tem, podajanje mnenj in stališč, interpretacije, analize in primerjave).

Učitelj naj dijake spodbuja k načrtovanju ustnega izražanja, npr. pri monološkem govoru, z avdiovizualno podporo (slike, grafi, plakati) ali kontrolnim seznamom opornih točk. Zelo pomembna sta učiteljeva in vrstniška povratna informacija, ki naj bosta konkretni, usmerjeni v spremljanje napredka z opredelitvijo močnih točk in načinov izboljšave.

Vrste govornih dejavnosti (krajše, enostavnejše na začetnih ravneh, in daljše, kompleksnejše na nadaljevalnih ravneh):

- » opis in interpretacija izkušenj, dogodkov, načrtov, čustev, stanj,
- » pripovedovanje o raznolikih dogodkih,
- » izražanje in utemeljevanje mnenja o stvareh, ljudeh, dogodkih (doživljajskih in domišljijah) ter o vsebini povedanega (strinjanje, zadržanost, nestrinjanje),
- » predstavljanje, interpretacija in vrednotenje literarnega dela.

Pri pripravi ustnih besedil si dijak pomaga z uporabo digitalnih virov in tako razvija lastno digitalno kompetentnost ^{SC} (4.1.1.1). Za lažje načrtovanje dejavnosti za razvoj digitalne kompetence brskanja, iskanja in filtriranja podatkov, informacij in vsebin gl. DigComp 2.2 na <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/qdfrqn>, kjer so opisi znanj, spretnosti in stališč za vključeno digitalno kompetenco 1.1.

Za načrtovanje dejavnosti za razvijanje digitalne kompetence analiziranja, primerjanja in vrednotenja verodostojnosti in zanesljivosti podatkov in informacij v digitalnih okoljih ^{SC} (4.1.2.1) gl. DigComp 2.2 na <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/f2l5v89>, kjer so opisi znanj, spretnosti in stališč za vključeno digitalno kompetenco 1.2.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Dijak izkazuje zmožnost ustnega izražanja in uporabo strategij ustnega izražanja z monološkim govorom, kot so govorni nastopi in predstavitve, opisovanje na podlagi vizualnih iztočnic in zastopanje stališča, ali dialoškim govorom, kot so igra vlog, odgovarjanje na vprašanja, simuliranje vlog, kratki dialogi.

OPISNI KRITERIJI

Pri vrednotenju ustnega izražanja upoštevamo:

- » vsebino in sporočilnost (vsebinsko ustreznost in ustreznost glede na sporočilni namen),
- » besedišče (bogastvo in ustrezno rabo besedišča, ustvarjalnost in iznajdljivost v novih situacijah),
- » izgovarjavo in tekočnost (pravilna izgovarjava in gladkost govora),
- » slovnično pravilnost,
- » koherentnost in kohezivnost.

Pri izdelavi opisnih kriterijev glejte standarde znanja za vrednotenje jezikovne zmožnosti (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/tw3xrsz>) ter pragmatične in sociolingvistične zmožnosti (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/zyaq272>).

PISNO IZRAŽANJE

CILJI

Dijak:

O: razvija zmožnost pisnega izražanja v različnih besedilnih vrstah, povezanih z obravnavanimi vsebinami. Pri pripravi pisnih besedil po potrebi v digitalnih okoljih išče podatke, informacije in vsebine ter vrednoti njihovo verodostojnost in zanesljivost,

SC (4.1.1.1 | 4.1.2.1 | 1.1.1.1)

O: nadgrajuje in uporablja strategije tvorjenja,

I: *tvori domišljajska besedila, preproste pesmi (npr. enajstičko, haiku, oglasna besedila).*

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

3. tuji jezik (A1)

- » v zelo preprostem besedilu z enostavnimi povedmi opiše osebo npr. sebe, svojo družino, prijatelje, vsakodnevne dejavnosti, opravke, šport, hobije. Pri pisanju si pomaga z vzorčnim besedilom ali ustaljenimi frazami;
- » v preprosto povezanem besedilu z enostavnimi povedmi opiše npr. sebe, svojo družino, prijatelje, vsakodnevne dejavnosti (npr. opravke, šport, hobiji).

3. tuji jezik (A2)

- » napiše preprosta kratka besedila o znanih temah, npr. opisi dogodkov, pretekle dejavnosti, počitniški dogodki, opisi krajev, šolske izkušnje, opisi ljudi. Nekatere stavke med seboj poveže s preprostimi vezniki (in, ker, potem). Uporablja osnovno besedišče in strukture;
- » napiše krajša besedila o znanih temah (npr. družina, prijatelji, šola, šolski predmeti, ljudje, kraji, počitnice, prosti čas, šport). Stavke med seboj poveže s preprostimi vezniki (npr. in, ker, potem). Uporablja osnovno besedišče in tvori kratke osnovne opise dogodkov, preteklih dejavnosti, osebnih doživetij npr. počitniški dogodki, opisi krajev, šolske izkušnje, opisi ljudi.

2. tuji jezik (B1)

- » napiše raznovrstna besedila o znanih temah, npr. zgodbe, opis potovanja, preprosta ocena filma ali knjige, novica, pisne sestavke/eseje o znanih temah. Ponekod so besedila slabše strukturirana in koherentna. Navedene so prednosti in slabosti ter mnenja. Prevladujejo osnovno besedišče in strukture;

- » napiše raznovrstna besedila o znanih temah npr. zgodbe, opis potovanja, preprosto oceno filma ali knjige, novico, pisne sestavke/eseje o znanih temah. Besedila so dokaj dobro strukturirana in koherentna ter vsebujejo prednosti in slabosti ter utemeljitve mnenja. Besedišče in strukture so osnovne, občasno tudi kompleksnejše.

1. tuji jezik (B2)

- » **pisno predstavi raznolike in kompleksnejše teme. Besedila so jasna, vendar manj prepričljiva in manj strukturirana, z manj izraženimi osebnimi stališči in mnenji. Zmožen je podati mnenja in predloge, vendar z omejenim razponom jezikovnih sredstev;**
- » pisno predstavi raznolike in kompleksnejše teme, navaja argumente, primerjave, zaključke in osebna stališča. Besedila so strukturirana, logična in prepričljiva (npr. eseji, poročila, uradna pisma in kritike). Besedišče in strukture so kompleksnejše. Argumentirano razpravlja o temah, podaja mnenja in predlaga rešitve.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Dijak se pri pouku nemščine nauči tvoriti različne besedilne vrste, pri čemer se opira na že pridobljena znanja pri slovenščini in drugih tujih jezikih (1.1.1.1) (1.1.1.1). Pri pripravi pisnih besedil si dijak po potrebi pomaga z uporabo digitalnih virov in tako razvija lastno digitalno kompetentnost. Za lažje načrtovanje dejavnosti za razvoj digitalne kompetence brskanja, iskanja in filtriranja podatkov, informacij in vsebin priporočamo referenčni okvir DigComp 2.2, <https://aplikacijaun.zrssi.si/api/link/qdfrqg>, kjer so opisi znanj, spretnosti in stališč za vključeno digitalno kompetenco 1.1 (4.1.1.1).

Za načrtovanje dejavnosti za razvijanje digitalne kompetence analiziranja, primerjanja in vrednotenja verodostojnosti in zanesljivosti podatkov in informacij v digitalnih okoljih priporočamo referenčni okvir DigComp 2.2, <https://aplikacijaun.zrssi.si/api/link/f2l5v89>, kjer so opisi znanj, spretnosti in stališč za vključeno digitalno kompetenco 1.2 (4.1.2.1).

Besedilne vrste uvajamo glede na smiselnost in aktualnost pri obravnavanih vsebinah pri pouku in glede na dijakove jezikovne zmožnosti.

Nabor možnih besedilnih vrst:

osebna in poluradna pisma, poročila, dnevniški zapisi, domišljajska besedila (zgodbe in pripovedi), elektronska sporočila, eseji (opisovalni, pripovedovalni), pisni sestavki (razpravljalni, razlagalni ali interpretativni, pisni sestavek esejistične narave), članki (šolski časopis, spletne strani, brošura itd.), oglasna besedila, ocene in komentarji (filma, knjige, gledališke igre), opisi (dogodka, postopka), povzetki, funkcijska besedila (navodila, življenjepis, pismo, prošnja, prijava, pritožba, vabilo, zahvala, opravičilo, poizvedovanje, blog in druge spletne objave).

Pri tvorbi pisnih besedil dijak nagrajuje in uporablja strategije tvorjenja:

- » pred pisanjem: načrtovanje (miselna priprava pred pisanjem),
- » med pisanjem: nadomeščanje, tj. uporabljanje parafraziranja ter zapolnjevanja vrzeli v slovarju (besedišču) in skladenjski zgradbi,
- » po pisanju: samonadzorovanje in samopopravljanje.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Dijak izkazuje zmožnost pisnega izražanja s pisanjem različnih besedilnih vrst, kot so: opis, oris, pismo, prošnja, prijava, pritožba, vabilo, zahvala, opravičilo, krajši in daljši sestavek/esej, poročilo, časopisni članek, povzetek, poizvedovanje, prijava npr. za počitniško delo, poizvedovanje, komentar, blog, ocena filma ali knjige, opis dogodka, opis postopka, predstavitev, interpretacija in analiza umetnostnega besedila, domišljajska zgodba, brošura, šolsko glasilo.

OPISNI KRITERIJI

Pri vrednotenju pisnega izražanja upoštevamo:

- » vsebino in sporočilnost (vsebinsko ustreznost in ustreznost glede na sporočilni namen),
- » besedišče (bogastvo in ustrezno rabo besedišča, ustvarjalnost in iznajdljivost v novih situacijah),
- » slovnično pravilnost,
- » koherentnost in kohezivnost,
- » pravopis.

Pri izdelavi opisnih kriterijev glejte standarde znanja za vrednotenje jezikovne zmožnosti (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/tw3xrsz>) ter pragmatične in sociolingvistične zmožnosti (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/zyaq272>).

INTERAKCIJA

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijak pri dejavnostih interakcije razvija zmožnost neposrednega sporazumevanja med dvema ali več osebami. Interakcija poteka ustno, pisno in spletno. Dijak razvija in uporablja interakcijske strategije, kot so prevzemanje vloge govorca (menjava vlog), sodelovanje v pogovoru ter preverjanje razumevanja.

Dijak ustno, pisno in spletno izmenja informacije s sogovornikom oz. sogovorniki (pogovor o hobijih, potovanju, filmu, športni prireditvi, intervju, videoklic, daljši pogovori o različnih temah s podajanjem in utemeljevanjem mnenja), pridobiva storitve in dobrine, izpolni (spletni) obrazec, napiše osebno pismo, uradni dopis, e-sporočilo.

Za opis pričakovanih ravni interakcijske zmožnosti gl. tudi lestvici za Splošno ustno interakcijo (Svet Evrope, 2023, str. 71) ter Splošno pisno interakcijo (Svet Evrope, 2023, str. 81).

USTNA INTERAKCIJA

CILJI

Dijak:

○: razvija zmožnost ustne interakcije za sodelovanje v neformalnih in formalnih, zasebnih in javnih pogovorih. Pri tem v spoštljivi in nenasilni komunikaciji sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami,

SC (5.3.4.1 | 1.1.5.1)

○: nadgrajuje in uporablja interakcijske strategije.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

3. tuji jezik (A1)

- » na preprost način, z osnovnimi in naučenimi jezikovnimi in nejezikovnimi sredstvi izmenjuje najbolj osnovne informacije o različnih osebah in dogodkih (npr. čas, navodila za pot, barve). Izrazi svoje počutje, predstavi svojo družino in šolo ter se pogovarja o drugih vsakdanjih temah;
- » s preprostimi jezikovnimi in nejezikovnimi sredstvi izmenjuje temeljne informacije in se pogovarja o vsakdanjih temah (npr. v pogovoru opiše svojo družino, se pogovori o svoji šoli). Vključi se v v kratek dialog in se ustrezno odziva v znanih situacijah.

3. tuji jezik (A2)

- » z omejenim naborom jezikovnih sredstev sodeluje v preprostih pogovorih o vsakdanjih temah (npr. učenje, počutje, prosti čas, športne aktivnosti in hrana). in v zelo preprosti formalni izmenjavi mnenj, a ima pri tem občasno težave in potrebuje pomoč sogovornikov;
- » z nekaj truda in jasno izgovarjavo sodeluje v pogovorih o znanih temah, izmenjuje misli in informacije (npr. o družini, hobijih, poklicih, potovanju, aktualnih dogodkih) in se v znanih situacijah primerno odziva (npr. zna povabiti in se opravičiti). Sodeluje v preprostih formalnih pogovorih in pri tem izrazi svoje mnenje z omejenimi osnovnimi jezikovnimi sredstvi.

2. tuji jezik (B1)

- » uporablja razmeroma širok razpon vsakdanjih izrazov in se po kratkem razmisleku vključi v pogovore o znanih temah. Pogosteje prosi za pojasnilo (npr. v situacijah na potovanjih, pri zdravniku);
- » uporablja širok razpon vsakdanjih izrazov in se spontano vključuje v pogovore o znanih temah, občasno prosi za pojasnilo.

1. tuji jezik (B2)

- » uporablja dokaj širok razpon vsakdanjega jezika in se pogovarja o skupnih, znanih in splošnih temah ter o njih razumljivo oblikuje svoje mnenje;
- » z dobronamernim spraševanjem in soglašanjem vzpostavi stik. Vodi daljši pogovor s sogovorniki, pri čemer uporablja bogato besedišče in širok nabor jezikovnih sredstev. Ustrezno komentira skupne okoliščine in dogodke. V pogovoru izraža zadržke in obotavljanje, (ne)strinjanje ter prosi, da se upošteva njegovo stališče.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Ustna interakcija je prevladujoči del komunikacije pri pouku tujega jezika, zato je pomembno dijakom omogočiti razvijanje zmožnosti in strategij interakcije v različnih kontekstih. Dijake spodbujamo k spontanosti in tekočnosti komunikacije, četudi z omejenim besediščem. Sodelujejo naj v čim bolj avtentičnih situacijah (npr. simulacija dialogov, intervjuji, igra vlog, pogovor, debata), ki jih bodo srečevali v resničnem življenju. Učitelj naj uporablja različne oblike dela (npr. delo v paru, skupinsko delo) in s tem omogoči, da dijaki urijo interakcijo z različnimi sogovorniki ^{SC} (5.3.4.1) in si prizadevajo za spoštljivo in nenasilno komunikacijo ^{SC} (1.1.5.1). Poudarek naj bo na funkcionalni rabi jezika. Aktivnosti naj prehajajo od preprostih do kompleksnejših.

Dijak interakcijske strategije nadgrajuje z uporabo tehnik in strategij za začetek, vzdrževanje in končanje pogovora v živo oz. na daljavo. Na višji ravni po potrebi poseže v razpravo o znani vsebini, prevzame vlogo govornika in povabi druge k razpravljanju.

Pri ustni interakciji imajo prednost sporočilnost, vsebina in funkcijska ustreznost pred jezikovno pravilnostjo. Napake se razumejo kot del učnega procesa. Za uspešno interakcijo je ključno:

- » preverjanje razumevanja, ali je bilo sporočilo pravilno sprejeto,
- » preoblikovanje sporočila, da se olajša razumevanje in odpravijo nesporazumi,

- » sposobnost spoprijemanja s čustvenimi odzivi udeležencev pogovora.

Predlagane oblike ustne interakcije vključujejo:

- » pozdravljanje in kratke pogovore (simulirane situacije),
- » družabni pogovor (neformalen pogovor s prijatelji ali sošolci),
- » formalne razprave (npr. sestanki, panelne razprave),
- » ciljno usmerjeno sodelovanje (npr. vzpostavljanje komunikacije, usmerjanje pogovora),
- » pridobivanje dobrin in storitev (npr. poizvedovanje o izdelkih ali storitvah),
- » intervjuje in razgovore za službo,
- » skupinsko interakcijo (npr. okrogle mize, debate).

Vrste interakcij, v katere se dijak vključuje:

- » medosebna: družabni pogovor,
- » vrednotenjska: neformalni pogovor s prijatelji, formalni pogovor (npr. sestanek) ali usmerjeno sodelovanje (npr. okrogla miza o neki temi),
- » transakcijska: izmenjava informacij, dijaki se pogovarjajo z namenom, da pridobijo neke dobrine ali storitve (npr. rezervacija hotela), sodelujejo v intervjuju v vlogi spraševalca ali intervjuvanca.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Dijak lahko znanje s področja ustne interakcije izkazuje s simulacijo pogovora o različnih temah in v različnih situacijah (npr. pogovor o hobijih, potovanju, filmu, športni prireditvi, pri zdravniku, v trgovini, na recepciji). Za simuliranje realne situacije lahko učitelj pripravi različne iztočnice.

Dvosmeren pogovor lahko poteka med dijakom in učitelji, med dvema ali več dijaki ali med dijakom in tretjo osebo. Pogovor lahko poteka v živo ali je vnaprej posnet.

Izkazovanje znanja lahko v celoti ali kot del poteka tudi v obliki dinamične skupinske debate, kot je npr. okrogla miza o neki temi, kjer se dijak odziva na mnenja in stališča sovrstnikov. Zelo primerna je ta oblika za izražanje stališč ali debat, kjer dijaki zavzemajo stališča za in proti.

OPISNI KRITERIJI

Opisni kriteriji za ustno interakcijo vključujejo kriterije za ustno izražanje z dodanim kriterijem menjave vlog in načel sodelovanja. Ti so:

- » vsebina in sporočilnost (vsebinska ustreznost in ustreznost glede na sporočilni namen),
- » besedišče (bogastvo in ustrezno rabo besedišča, ustvarjalnost in iznajdljivost v novih situacijah),
- » izgovarjava in tekočnost (pravilna izgovarjava in gladkost govora),

- » slovnična pravilnost,
- » koherentnost in kohezivnost,
- » menjava vlog in načela sodelovanja.

Pri izdelavi opisnih kriterijev glejte standarde znanja za vrednotenje jezikovne zmožnosti (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/tw3xrsz>) ter pragmatične in sociolingvistične zmožnosti (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/zyaq272>).

PISNA INTERAKCIJA

CILJI

Dijak:

○: razvija zmožnost sodelovanja v pisni komunikaciji z zasebnimi in javnimi naslovniki v obliki medosebnega dopisovanja in podajanja informacij. Pri tem razvija zmožnosti za spoštljivo, nenasilno in učinkovito komunikacijo,

SC (5.2.4.3 | 1.1.5.1)

○: nadgrajuje in uporablja interakcijske strategije.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

3. tuji jezik (A1)

» izpolni preproste obrazce z osnovnimi osebnimi podatki (npr. ime, naslov, starost);

» posreduje osnovne osebne podatke v kratkih preprostih pisnih sporočilih ali obrazcih (npr. prijavnica, kratko e-sporočilo).

3. tuji jezik (A2)

» piše in odgovarja na kratka osebna pisma ali sporočila z osnovnimi, neposredno uporabnimi informacijami. Pri tem uporablja omejen nabor enostavnih jezikovnih struktur;

» piše kratka osebna pisma in sporočila z neposredno uporabnimi informacijami ter nanje ustrezno odgovarja. Obvladuje osnovne oblike pisne komunikacije v znanih situacijah.

2. tuji jezik (B1)

» sodeluje v pisni komunikaciji z nekoliko preprostejšimi vprašanji in s primernimi, a krajšimi odgovori in mnenji;

» v pisni komunikaciji posreduje informacije in mnenja o konkretnih in abstraktnih temah, ki so mu znane.

1. tuji jezik (B2)

» sporoča novice in izraža preprosto mnenje v pisni obliki ter sprejema sporočila drugih. Tvori pisma, v katerih izraža čustva in poudarja osebni pomen dogodkov in doživetij ter z enostavnimi argumenti komentira novice in poglede dopisovalca;

» učinkovito sporoča novice in izraža mnenja v pisni obliki ter sprejema sporočila drugih. Tvori pisma, v katerih izraža čustva in poudarja osebni pomen dogodkov in doživetij ter s prepričljivimi argumenti komentira novice in poglede dopisovalca.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Pisna interakcija se osredotoča na medosebne izmenjave in na prenos informacij. Pri pisni interakciji je jezik pogosto blizu govorjenemu. Sporočilnost in vsebina imata prednost pred jezikovno pravilnostjo. Kot pomoč pri razumevanju služi kontekst. Izmenjava informacij je lahko neuradna, poluradna in uradna. Oblike pisne interakcije so: dopisovanje (neuradna, poluradna, uradna pisma, kratka SMS sporočila in obvestila, e-sporočila, zahvala, opravičilo idr.), zabeleške, sporočila in obrazci.

Naloge naj bodo osredotočene na smiselne avtentične situacije, s katerimi se bo dijak srečeval v resničnem življenju (npr. vabilo, pritožba, odziv na oglas) in mu bodo na ta način omogočale učinkovito komunikacijo (SC (5.2.4.3)). Hkrati naj mu omogočajo spoznavanje in razvijanje strategij, s katerimi npr. povzema bistvo pisne komunikacije ali preverja razumevanje z dodatnimi vprašanji. Pri tvorjenju pisnih besedil uporablja različne jezikovne vire in orodja (npr. slovarje, prevajalnike, orodja umetne inteligence), kadar je to ustrezno.

Učitelj dijakom nudi konstruktivno povratno informacijo, ki omogoča izboljšanje pisne interakcije in ga spodbuja k samostojnosti. Učitelj naj poudarja uresničevanje sporočilnega namena, ki ga dijak izkazuje z jasnostjo, natančnostjo in samo vsebino pisne interakcije.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Dijak svojo zmožnost pisne interakcije in uporabo interakcijskih strategij izkaže s pisnimi izdelki, ki temeljijo na danih vsebinskih iztočnicah v različnih oblikah interakcije.

OPISNI KRITERIJI

Pri vrednotenju pisne interakcije upoštevamo:

- » vsebino in sporočilnost (vsebinsko ustreznost in ustreznost glede na sporočilni namen pisne izmenjave informacij),
- » besedišče (bogastvo in ustrezno rabo besedišča, ustvarjalnost in iznajdljivost v novih situacijah),
- » slovnično pravilnost,
- » koherentnost in kohezivnost,
- » pravopis,
- » menjava vlog in načela sodelovanja.

Pri izdelavi opisnih kriterijev glejte standarde znanja za vrednotenje jezikovne zmožnosti (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/tw3xrsz>) ter pragmatične in sociolingvistične zmožnosti (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/zyaq272>).

SPLETNA INTERAKCIJA

CILJI

Dijak:

○: razvija zmožnost spletne izmenjave informacij z osebnega in javnega področja z različnimi naslovniki. Pri tem razvija in uporablja interakcijske strategije, različne digitalne tehnologije ter razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah,

SC (4.2.1.1)

○: za sodelovanje v ustni komunikaciji na daljavo razvija specifični jezikovni repertoar. V interakciji s poznano osebo ali v nekoliko bolj formalnih pogovorih na daljavo svoje vedenje prilagaja pričakovanjem in pravilom, ki veljajo v določeni skupini - upošteva spletni bonton.

SC (4.2.5.1)

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Spletna interakcija se razlikuje od ustne in/ali pisne interakcije po tem, da je večkodna, posredna in poteka preko elektronskih naprav. Lahko je sočasna ali zaporedna; slednja omogoča čas za pripravo osnutka in/ali uporabo pomagala. Uspešna spletna interakcija med drugim zahteva preverjanje, ali je bilo sporočilo pravilno razumljeno, sposobnost preoblikovanja, da se olajša razumevanje in odpravijo nesporazumi, sposobnost spoprijemanja s čustvenimi odzivi idr.

Sporočilnost in vsebina imata prednost pred jezikovno pravilnostjo. Pri spletni pisni interakciji je jezik podoben govorjenemu; v večini situacij se dopuščajo napake in nejasnosti, v pomoč je kontekst.

Predlagane oblike spletne interakcije so:

- » dopisovanje (npr. izmenjava e-sporočil, pogovor na socialnih omrežjih, spletni komentarji, odzivi in diskusija na forumu),
- » zabeleške v spletnih aplikacijah (npr. za prijatelje, učitelje), obrazci (npr. prijave na portale, spletne strani in v aplikacije),
- » krajši spletni članek,
- » kratko besedilo in komentar na socialnih omrežjih.

Veliko priložnosti za razvijanje spletne interakcije ponujajo tudi mednarodni projekti, kot sta eTwinning (več o tem na <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/vii3d3f>) in ERASMUS+ (več o tem na Project kits | European School Education Platform (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/44n8vnr>)).

CMEPIUS, mednarodno sodelovanje, ERASMUS+: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/x9kxhn6>

Pri spletni interakciji dijak uporablja digitalno tehnologijo ter pri tem razvija spretnosti za uporabo ustrezne aplikacije, orodja SC (4.2.1.1) ter se glede na skupine in okoliščine ustrezno odziva ter upošteva spletni bonton. SC (4.2.5.1)

Za načrtovanje dejavnosti za razvijanje digitalne kompetence komuniciranja in sodelovanja gl. DigComp 2.2 <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/mawqrwf>, kjer so opisi znanj, spretnosti in stališč za vključeno digitalno kompetenco 2.1.

Za načrtovanje dejavnosti za razvijanje digitalne kompetence spletnega bontona gl. DigComp 2.2, <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ueqzebf> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ueqzebf>), kjer so opisi znanj, spretnosti in stališč za vključeno digitalno kompetenco 2.5.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Dijak zmožnost spletne interakcije in uporabo interakcijskih strategij izkazuje z uporabo digitalnih orodij in aplikacij, večinoma v obliki učnih simulacij v šolskem spletnem okolju, lahko pa tudi dejansko v okviru mednarodnega sodelovanja in povezovanja z vrstniki iz tujine, kot omogoča npr. projekt eTwinning (gl. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/60k5qu1>)

Nabor načinov izkazovanja znanja

Dijak:

- » objavi preproste spletne pozdrave in voščila ter pri tem uporabi ustaljene izraze in emotikone,
- » objavi kratke, preproste izjave o sebi (npr. stan, državljanstvo, šola, bodoči poklic), ki jih izbere s seznama in/ali uporabi spletni prevajalnik,
- » objavi kratke pozitivne ali negativne odzive (z ustaljenimi vzorci in preprostimi besedami) na preproste spletne objave ter dodane povezave in medije, z ustaljenimi izrazi za zahvalo in opravičilo se zna odzivati na nadaljnje komentarje, pri tem uporablja spletne prevajalnike in druge vire,
- » naveže spletne stike z oddaljenimi vrstniki ter s pomočjo spletnega prevajalnika oblikuje zelo preprosta sporočila in osebne spletne prispevke v obliki niza zelo kratkih stavkov o hobijih, o tem, kar mu je všeč in česar ne mara itn.,
- » sodeluje v preprosti družabni spletni izmenjavi (npr. preprosto sporočilo na virtualni čestitki ob posebni priložnosti, deli novice in organizira/potrdi dogovor za sestanek).

OPISNI KRITERIJI

Pri vrednotenju zmožnosti spletne interakcije upoštevamo opisne kriterije za:

- » ustno interakcijo (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/v6mins0>),
- » pisno interakcijo (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/oo0bo2k>),
- » digitalno kompetenco 2.1. (interakcija z uporabo digitalnih tehnologij)
(<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/mawqrwf>) in
- » digitalno kompetenco 2.5 (spletni bonton (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ueqzebf>))

POSREDOVANJE, RAZNOJEZIČNOST IN MEDKULTURNOST

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema vsebuje tri skupine ciljev:

- » posredovanje besedila,
- » posredovanje konceptov in posredovanje pri sporazumevanju ter
- » raznojezično in medkulturno zmožnost.

Dijak z razvito posredovalno, raznojezično in medkulturno zmožnost gradi mostove med jeziki, kulturami, ljudmi ter pomaga oblikovati ali prenesti pomen besedila, v okviru enega jezika ali iz enega jezika v drugega. Pri tem razvija zmožnost posredovanja vsebine besedila, konceptov ter posredovanja pri sporazumevanju in upošteva sporazumevalne potrebe prejemnikov posredovane informacije.

Z učenjem nemščine dijak razvija raznojezično in medkulturno zmožnost, se sporazumeva v več jezikih, izraža naklonjenost, odprtost ter spoštovanje do različnih jezikov in kultur. H gradnji sporazumevalne zmožnosti vsakega posameznika prispevata namreč znanje vseh jezikov in izkušnje s temi jeziki. Raznojezična zmožnost zajema repertoar vseh jezikov, ki jih posameznik zna in uporablja. Ta vključuje materni oz. prvi jezik ter ostale jezike in jezikovne različice.

Za uspešno sporazumevanje je potrebno poznavanje in upoštevanje različnih kultur za strpno in spoštljivo komunikacijo. Z razvijanjem medkulturne zmožnosti dijak razvija zavest o razumevanju »drugosti«, pomenu strpnosti in spoštovanja do ljudi iz različnih jezikovnih in kulturnih skupnosti ter o bogastvu jezikovne in kulturne raznolikosti družbe, v svojem ožjem okolju in širše.

Za opis pričakovanih ravni zmožnosti posredovanja gl. tudi lestvice za splošno posredovanje (Svet Evrope, 2023, str. 90) ter za raznojezično in raznokulturno zmožnost (Svet Evrope, 2023, str. 119-124).

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

POSREDOVANJE

Pri posredovanju dijak ustvarja pogoje za uspešno sporazumevanje med ljudmi, pri katerih je sporazumevanje zaradi jezikovnih, kulturnih ali drugih razlogov oteženo ali onemogočeno. V vlogi jezikovnega posrednika pomaga ljudem pri neposrednem sporazumevanju ali pri razumevanju besedil. S posredovanjem ustvarja pogoje za sodelovanje ter soočanje s (kulturno) občutljivimi situacijami.

Posredovanje predstavlja pomoč pri oblikovanju ali prenosu pomena (besedila, gradiva):

- » v okviru enega jezika ali enega načina (npr. ustnega izražanja),
- » iz enega jezika v drugega (medjezikovno posredovanje) ali
- » iz enega načina v drugega (npr. iz pisnega v govorjeni jezik).

Dijak pri pouku nemščine zna posredovati drugi osebi bistvo govorenega ali pisnega besedila v predvidljivih vsakodnevnih situacijah v okviru enega jezika ali enega načina, iz enega jezika v drugega ali iz enega načina v drugega. Pri tem uporablja posredovalne strategije za pojasnjevanje pomena in lajšanje razumevanja, aktivira svoj celotni jezikovni repertoar in ostale jezikovne vire.

RAZNOJEZIČNA IN MEDKULTURNA ZMOŽNOST

Za razvijanje raznojezične in medkulturne zmožnosti priporočamo povezovanje in navezovanje na pouk slovenščine (madžarščine, italijanščine), ostalih tujih jezikov in nejezikovnih predmetov. Pri usvajanju novega znanja izhajamo iz obstoječega znanja jezikov in kultur posameznega dijaka. Učitelj v svoj pouk vključi čim več jezikov in kultur ter je zgled raznojezičnega in medkulturnega govorca.

Posredovalna, raznojezična in medkulturna zmožnost se pri pouku nemščine v večini primerov razvijajo in spremljajo, a ne ocenjujejo, saj so merljivi vidiki teh zmožnosti zajeti pri vrednotenju sprejemniške, interakcijske in tvorbnosti. Odnosni vidiki so nemerljivi oz. jih ne moremo ocenjevati (npr. odnos do drugega, strpnost, sočutje, radovednost, odprtost), zato tu ni navedenih standardov znanja. Izjema so standardi za raven B2, ko ima dijak že dovolj jezikovnega znanja, da lahko izrazi osebni odziv na ustvarjalna besedila, jih analizira in kritično vrednoti.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Posredovanje besedila lahko poteka v enem samem jeziku (npr. posredovanje konceptov), med dvema različnima jezikoma (npr. med slovenščino in nemščino) ali med tremi ali več jeziki. Posredovanje lahko poteka tudi med dvema različicama istega jezika (npr. med standardno nemško in standardno avstrijsko različico), med različnima registroma iste različice (npr. med formalnim ali neformalnim registrom) ali kot kombinacija naštetega. Priporočljivo je, da učitelj vnaprej predvidi vključene jezike, različice in/ali načine.

K medjezikovnemu posredovanju sodi tudi prevajanje besedil, ki ni cilj pouka tujega jezika, saj ima druge vloge kot npr. preverjanje razumevanja besedila, fraze ali besede, ugotavljanje funkcij posameznih jezikovnih elementov ter primerjanje teh funkcij med jezikoma.

Dijak pri posredovanju pri sporazumevanju spoznava strategije za uspešno sodelovanje, skupinsko sporazumevanje, sooblikovanje idej in povzemanje ključnih točk razprave (tudi v obliki zapiskov) ter odločanje o nadaljnjih korakih.

Za razvijanje **raznojezične in medkulturne zmožnosti** priporočamo povezovanje in navezovanje na učne načrte slovenščine (madžarščine, italijanščine), drugih (tujih) jezikov in nejezikovnih predmetov. Pri usvajanju novega znanja izhajamo iz obstoječega znanja jezikov in kultur posameznega dijaka. Učitelj v svoj pouk vključi čim več jezikov in kultur ter je zgled raznojezičnega in medkulturnega govorca.

Za razvijanje raznojezične in medkulturne zmožnosti se pri pouku uporabljajo **pluralistični pristopi k jezikom in kulturam** (Candelier, in drugi, 2017, str. 14). To so didaktični pristopi, ki vključujejo in medsebojno povezujejo več jezikov in kultur. Izraz pluralistični (množinski) se uporablja zato, da se poudari hkratno uporabo več jezikov in kultur in tako loči od edninskega pristopa, kjer se upošteva le en jezik ali kultura. Poznamo štiri pluralistične pristope: medkulturni pristop, jezikovno prebujanje, medjezikovno razumevanje med sorodnimi jeziki ter integrirani didaktični pristop k različnim jezikom (Candelier, in drugi, str. 14). V praksi poučevanja se ti pristopi dejansko lahko tudi prepletajo.

Medkulturni pristop obravnava pojave, ki se nanašajo na eno ali več kulturnih območij in primerjavo med njimi. Osredotoča pa se tudi na razvijanje strategij v medkulturnih stikih.

Jezikovno prebujanje (ang. *awakening to languages*) vključuje razmeroma veliko število jezikov, tudi tistih, ki se jih v šoli ne poučuje. Prvotno je bil ta pristop namenjen uvajanju učencev na zgodnji stopnji v jezikovno raznolikost, uporablja pa se lahko tudi na višjih stopnjah.

Medjezikovno razumevanje med sorodnimi jeziki (ang. *intercomprehension*) je pristop, kjer gre za vzporedno primerjanje dveh ali več jezikov iz iste jezikovne družine (npr. germanske, slovanske, romanske). V ospredju so sprejemniške zmožnosti, torej raven razumevanja in ne nujno aktivnega tvorjenja v sorodnem jeziku s pomočjo že znanega jezika.

Integrirani didaktični pristop k jezikom se usmerja v vzpostavljanje povezav med jeziki, ki se poučujejo na šoli z namenom njihovega lažjega usvajanja. Tako je prvi jezik oz. učni jezik izhodišče za učenje prvega tujega jezika, oba jezika pa za učenje drugega tujega jezika itn. Primer tega je učenje nemščine po angleščini (Hufeisen in Neuner, 2003). K temu pristopu prištevamo tudi medpredmetno povezovanje med nejezikovnim predmetom in tujim jezikom, ki je poimenovan kot »vsebinsko in jezikovno integrirano učenje« ali CLIL (ang. *Content and Language Integrated Learning*), torej učenje nejezikovnih predmetov v tujem jeziku, kot je na primer spoznavanje geografske učne vsebine v nemškem jeziku.

Za načrtovanje razvijanja raznojezične in medkulturne zmožnosti priporočamo uporabo Referenčnega okvira za pluralistične pristope k jezikom in kulturam (ROPP) (Candelier, in drugi, 2017). Ta vsebuje opisnike, razdeljene na tri področja: znanje (védenje), stališča in spretnosti (gl. seznam opisnikov ROPP v prilogi na povezavi https://aplikacijaun.zrss.si/api/gradiva/ROPP_opisniki-objava.xlsx).

Za podrobnejšo predstavitev ROPPA gl. Kač (2022), za primere raznojezičnih in medkulturnih dejavnosti gl. *Jeziki štejejo: priročnik dobre prakse* (2021) in *Večjezične dejavnosti v šoli in vrtcu: zbirka primerov iz prakse: projekt Jeziki štejejo (JeŠT)* (2022) ter *Pedagoški forum ZRSŠ ob evropskem dnevu jezikov* (<http://www.zrss.si/evropski-dan-jezikov/>).

Za vrednotenje zmožnosti posredovanja, raznojezičnosti in medkulturnosti predlagamo portfolio oz. jezikovni listovnik kot eno izmed možnih oblik za (samo)evalvacijo te zmožnosti (gl. Puklavec, in drugi, 2006 in CROMO, 2007).

POSREDOVANJE BESEDILA

CILJI

Dijak:

○: razvija zmožnost jezikovnega posredovanja besedila in vsebin avdiovizualnih gradiv. Posreduje ključne besede in informacije iz grafičnih, video ali slikovnih prikazov oziroma besedil o obravnavanih vsebinah. Pri tem uporablja vse jezikovno znanje oz. svoj celoten jezikovni repertoar,

SC (1.1.3.2)

○: razvija strategije za posredovanje besedila (povzemanje, iskanje ključnih informacij, poenostavljanje),

○: izraža osebni odziv sogovornem na ustvarjalna besedila. Pri tem vzpostavlja odnos do kulture in umetnosti, prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega,

SC (1.3.1.1)

○: analizira in kritično vrednoti ustvarjalna besedila in avdiovizualna gradiva.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

1. tuji jezik (B2)

- » se odziva na ustvarjalna besedila tako, da samostojno razvija misli o vsebini besedila in literarnih likih in ter jih podpre z zgledi in primeri;
- » interpretira vsebino ustvarjalnega besedila glede na širše družbeno in časovno okolje, slog, izrazna sredstva ter pojasni svoja stališča sogovornicem.

1. tuji jezik (B2)

- » analizira in kritično vrednoti ustvarjalna besedila tako, da ob upoštevanju teme, likov, in prizorišča odkriva podrobnosti ter razpravlja o podobnostih in razlikah;
- » o ustvarjalnem besedilu izrazi utemeljeno mnenje, pri čemer pokaže razumevanje tematskih, strukturnih in oblikovnih prvin. Pri tem se sklicuje na mnenja in argumente drugih.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Ustvarjalna besedila so poleg leposlovnih (umetnostnih) besedil tudi film, gledališče, recital.

Z odzivanjem na ustvarjalna besedila dijak razvija skupni cilj s področij kulture in umetnosti ^{SC} (1.3.1.1): intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega.

Pri razvijanju zmožnosti posredovanja besedila učitelj pri pouku omogoči rabo celotnega jezikovnega repertoarja, ki ga posamezni dijak ima. To pomeni njegov prvi jezik, učni jezik, prvi tuji jezik ter tudi ostali jeziki, ki se jih v šoli ne poučuje ^{SC} (1.1.3.2). Posredovanje poteka med različnimi jeziki ali različnimi načini (ustno, pisno).

Dejavnosti za razvijanje posredovanja besedila:

Dijak:

- » prenaša iz enega v drug jezik preproste predvidljive informacije iz kratkih, preprostih besedil, kot so napisi in obvestila, plakati in sporedi,
- » prenaša specifične informacije, strokovne izraze, ki so napisani ali govorjeni v tujem jeziku, v učni ali kateri drug jezik,
- » grobo prevaja enostavna, kratka besedila,
- » izraža osebni odziv na krajša (pesmi, anekdote, glasbeni videospoti) in daljša ustvarjalna besedila, ki so za raven B1: poenostavljena novela, pravljica/ljudska pripovedka, odlomek iz romana, videozgodba ter za raven B2: sodobni roman, poezija, dramsko delo, novela ali drugo leposlovno besedilo, obravnavano pri pouku.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Dijaki zmožnost posredovanja besedila izkazujejo na različne načine:

- » prosti pisni sestavek oz. pisni sestavek z iztočnicami na obravnavana umetnostna besedila,
- » prost ali voden (po)govor o umetnostnem besedilu ali
- » projektno delo na temo obravnavanega besedila (npr. razstava na temo kulturno-zgodovinskega dogajanja, opis značilnosti dogajalnega časa in prostora, aktualizacija dela, dnevnik branja, intervju, dramatizacija dela, radijska oddaja).

OPISNI KRITERIJI

Opisni kriteriji za posredovanje besedila:

- » razumevanje izvirnega besedila,
- » uporaba posredovalnih strategij,
- » prilagoditev vsebine glede na sporazumevalne potrebe naslovnika,
- » uporaba ustreznega besedišča,
- » jasnost in natančnost posredovanja,
- » ohranjanje pomena sporočila,
- » ustvarjalnost pri posredovanju,
- » kritično razmišljanje.

POSREDOVANJE KONCEPTOV IN POSREDOVANJE PRI SPORAZUMEVANJU

CILJI

Dijak:

○: razvija zmožnost posredovanja konceptov: spodbuja sodelovanje v skupini, sooblikuje ideje in rešitve pri skupinskem delu (npr. naloga, projekt). Pri tem sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami,

SC (5.3.4.1)

○: razvija zmožnost jezikovnega posredovanja pri sporazumevanju, ko gre za sodelovanje v skupini: posreduje bistvo povedanega, ko je treba sogovorniku pojasniti informacijo, ki je ne razume (iz različnih razlogov - jezikovnih, kontekstualnih, kulturnih ipd.). Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise,

SC (5.3.4.2)

○: razvija strategije za posredovanje konceptov in pri sporazumevanju v skupini: sodeluje in moderira, spodbuja druge pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Jezik dijaku olajša dostop do znanja in (novih) konceptov. Pri posredovanju konceptov v sklopu učenja nemščine so dijaki postavljeni v podobne situacije, kot je skupinsko delo v kasnejšem kariernem svetu. Pri učenju v skupini je ključno, da se v skupini, ki je sestavljena iz različnih posameznikov SC (5.3.4.1), dijaki učijo:

- » vzdrževati ustrezne odnose, sproščeno in delovno komunikacijo ter interakcijo,
- » vzpostavljati pogoje za razvijanje idej.

Dijak pri delu v skupini pri posredovanju konceptov sodeluje na dveh različnih ravneh:

- » v vlogi člana skupine,
- » v vlogi vodje skupine.

V vlogi člana skupine (sodelovanje v skupini):

- » se uči povabiti ostale člane skupine k sodelovanju (kratke in preproste fraze),
- » pove, kako razume povedano,
- » vpraša druge, ali oni na enak način razumejo povedano,
- » sprašuje za mnenje, povabi druge, da podajo svoje mnenje,
- » pokaže z različnimi odzivi, da sledi pogovoru,

- » sodeluje pri skupinskih opravilih in povabi druge, da delajo z njim, tako da daje predloge, predlaga alternativne rešitve in pristope,
- » sodeluje pri opredelitvi skupnih ciljev in organizaciji skupinskega dela,
- » lahko tudi sodeluje kot poročevalec, zapisovalec, tehnični ali kreativni sodelavec.

V vlogi vodje skupine se uči:

- » oblikovati in predstaviti preprosta navodila svoji skupini,
- » dodeljevati vloge članom skupine,
- » individualno ali skupno oblikovati pravila dela v skupini,
- » posredovati v primeru nejasnosti ali pri preoblikovanju skupinskih pravil.

Dijak se v vlogi vodje skupine v sklopu učenja jezika uči učinkovite organizacije in vodenja skupinskega dela.

Pri razvijanju zmožnosti posredovanja pri sporazumevanju med osebami, ki se zaradi jezikovnih, kulturnih ali drugih razlogov ne morejo sporazumeti (dijak v vlogi medkulturnega posrednika v občutljivih situacijah), vključimo tudi strategije za reševanje nesporazumov na konstruktiven način (5.3.4.2).

Dejavnosti za razvijanje posredovanja pri sporazumevanju

Dijak:

- » posreduje iz enega v drug jezik osebne podatke in zelo preproste, predvidljive informacije o drugih ljudeh,
- » spodbudi medkulturno izmenjavo tako, da s preprostimi besedami in neverbalnimi znaki izrazi dobrodošlico in pokaže zanimanje za ljudi,
- » posreduje z znanimi preprostimi frazami, ko ljudje ne soglašajo ali ko ima kdo težave pri sporazumevanju,
- » posreduje bistvo povedanega v predvidljivih, vsakodnevnih situacijah, tako da med prisotnimi prenaša informacije iz enega v drug jezik o osebnih željah in potrebah, če mu pri izražanju pomagajo drugi,
- » v primeru težav v interakciji med ljudmi išče kompromise s pomočjo naučenih fraz.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Dijak zmožnost posredovanja konceptov in posredovanja pri sporazumevanju izkaže z ustnim in pisnim odzivom ter na druge, raznolike načine:

- » priprava skupinskega poročila o ekskurziji, izmenjavi ipd.,
- » snemanje kratkega videoposnetka (recept, oglas, predstavitev razreda/šole/kraja/športa na socialnih omrežjih ipd.),
- » skupinska obravnava širše teme v razredu, vsaka skupina pripravi en vidik (npr. predstavitev kraja: ena skupina predstavi zgodovino pokrajine oz. mesta, druga skupina ekonomijo, tretja skupina naravne značilnosti, četrta skupina kulturne značilnosti),
- » pisanje zgodbe o neki temi,
- » snemanje podcasta ali vloga,
- » priprava intervjuja v besedi in filmu,
- » priprava fotozgodbe ali plakata (npr. tema Skrb za okolje - ena skupina opisuje skrb za živali, druga ustrezne vire energije, tretja promet in transport ipd.),
- » skupinska predstavitev ali uprizoritev umetnostnega besedila,
- » predstavitev načrta potovanja,
- » sodelovanje s partnersko šolo.

OPISNI KRITERIJI

Z opisniki se pri posredovanju konceptov kot posredovalni dejavnosti lahko preverjajo (a ne ocenjujejo) naslednje kategorije:

- » sodelovanje v skupini in aktivno usmerjanje skupinskega dela (npr. z uporabo vprašanj in menjave vlog, povzemanje in preusmerjanje razprave, spodbujanje drugih, naj pojasnijo svoje misli),
- » sooblikovanje idej, rešitev,
- » sestavljanje misli v logičen, koherenten diskurz.

RAZNOJEZIČNA IN MEDKULTURNA ZMOŽNOST

CILJI

Dijak:

O: razvija zmožnost prožnega menjavanja jezikov iz svojega raznojezičnega repertoarja, kar mu olajša sporazumevanje v večjezičnem okolju. Pri učenju nemščine uporablja znanje prvega in/ali učnega jezika ter ostalih tujih jezikov; zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi. Pri uporabi gradiv v nemščini in ostalih tujih jezikov se zaveda podobnosti in razlik ter je pozoren tudi pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd.

SC (1.1.3.1 | 1.1.3.2)

O: razvija zavest o različnih kulturnih prepričanjih, vrednotah in praksah. S spoznavanjem in primerjanjem lastne in tujih kultur vzpostavlja odnos do lastne kulture, razvija zavest o vrednosti in različnosti kultur in jezikov za posameznika ter za skupnosti ter tako razvija medkulturno zmožnost. Zaveda se in prepozna raznolikosti v ožjem in širšem okolju okoljih, bogastvo kulturne raznolikosti družbe, pomen strpnosti in spoštovanja do ljudi iz različnih kulturnih skupnosti. Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja,

SC (1.3.1.1 | 3.3.1.2 | 2.1.2.1)

I: se sporazumeva v nemščini tudi izven učilnice, npr. na strokovni ekskurziji ali pri sodelovanju v mednarodnem projektu. S sogovorniki aktivno uporablja pri pouku pridobljeno znanje v novih avtentičnih situacijah. V mednarodnem sodelovanju se aktivno povezuje z drugimi deležniki v prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost. Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

SC (5.3.5.3 | 2.4.2.1 | 2.3.3.1)

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Raznojezično in medkulturno zmožnost dijaki razvijajo s pomočjo avtentičnih virov in gradiv, naloge pa temeljijo na avtentični komunikaciji. Dijaki informacije lahko pridobivajo z lastnimi raziskovalnimi projekti in z ustvarjanjem jezikovnega listovnika (kot je npr. CROMO), sodelovanja oz. izmenjavami z vrstniki iz tujine, ekskurzijami, analizami stereotipov in predsodkov ter praktičnega učenja z igrami vlog.

Primeri dejavnosti:

- » kratke predstavitve o različnih kulturah, običajih, praznikih in tradicijah,
- » samostojno ali skupinsko raziskovanje različnih kultur in jezikov,
- » učenje jezika v okviru drugih dejavnosti, kot so kuhanje tipičnih jedi, ples, glasba.,
- » dopisovanje z vrstniki iz drugih držav,
- » sodelovanje pri šolskem večjezičnem in medkulturnem projektu, kot je npr. ob evropskem dnevu jezikov (gl. primere na Pedagoškem forumu ob EDJ <http://www.zrss.si/evropski-dan-jezikov/>)

- » pisanje sporočil vrstnikom iz drugih držav v spletnih klepetalnikih in blogih,
- » ustvarjanje kvizov, interaktivnih iger, ki spodbujajo medkulturno sodelovanje,
- » izvajanje videokonference s kratkimi izmenjavami z vrstniki iz drugih držav,
- » ustvarjanje različnih interaktivnih dejavnosti, ki nastanejo s sodelovanjem v mednarodnih dejavnostih, izmenjavah (gl. projekte eTwinning),
- » izražanje odziva (besedno, slikovno) na odlomke filmov, videospotov, besedil iz drugih kulturnih okolij,
- » spoznavanje gostujočih govorcev,
- » udeležba na (virtualni) izmenjavi (npr. v projektu eTwinning) ali strokovni ekskurziji,
- » obiskovanje dogodkov, prireditev ali predavanj, ki spodbujajo raznojezično razumevanje in širijo medkulturni prostor (npr. medkulturni dnevi, medkulturne delavnice),
- » sodelovanje pri organiziranju kulturnih dni, kjer dijaki predstavijo svojo kulturo skozi hrano, oblačila, glasbo in običaje,
- » sodelovanje z lokalnimi kulturnimi društvi in skupnostmi ipd.

Kot eno izmed bolj avtentičnih načinov razvijanja te zmožnosti priporočamo dejanski stik s kulturo in jezikom v obliki **strokovne ekskurzije** ali mednarodne izmenjave. Z obiskom tuje (sosednje) države dijak spoznava osnovne geografske, umetnostnozgodovinske, gospodarske in druge stvarnosti. Pri tem razvija strategije pri soočenju s tujo kulturo, oblikuje vrednote in stališča do tuje in lastne kulture, razvija strpnost do drugačnega in drugega, ozavešča kulturne stereotipe in predsodke ter razvija zmožnost spreminjanja stališč in vrednot. V stiku z govorniki nemščine praktično uporablja ta jezik ^{SC} (5.3.5.3), preizkuša strategije sporazumevanja ter ozavešča razlike pri sporazumevanju. V mednarodnem sodelovanju se aktivno povezuje z drugimi deležniki pri skupnih prizadevanjih in ukrepih za trajnostni razvoj. Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve ^{SC} (2.4.2.1) ^{SC} (2.3.3.1).

Ekskurzije so še posebej učinkovite, saj dijaki z neposrednimi izkušnjami v avtentičnem okolju razvijajo tako jezikovne kot medkulturne kompetence. Preko aktivnosti pred, med in po ekskurziji dijaki osmislijo naučeno znanje, pridobijo samozavest ter pridobijo veliko praktičnih in organizacijskih izkušenj. Dijake iz različnih kulturnih okolij spodbujamo k izmenjavi znanja o svoji kulturi. Dijake preko omenjenih aktivnosti spodbujamo h kritičnemu mišljenju, preverjanju in vrednotenju informacij, pri čemer se kot predpogoj v razredu mora vzpostaviti varno in sprejemajoče okolje.

Pri razvijanju raznojezične in medkulturne zmožnosti se kot del predmetnih ciljev pri pouku nemščine uresničujejo tudi skupni cilji s področij jezika, državljanstva, kulture in umetnosti, trajnostnega razvoja, podjetnosti ter s področja zdravja in dobrobiti.

Raznojezična in medkulturna zmožnost sta ključni veščini v sodobni družbi, kjer je medkulturna komunikacija vedno bolj pomembna. Pri tem dijaki razvijajo zavest o raznolikosti jezikov in kultur, o pomenu razumevanja, spoštovanja in učinkovitega sodelovanja z ljudmi iz različnih kulturnih in jezikovnih okolij. Cilj je oblikovati

posameznike, ki so samozavestni, odprti in sposobni prispevati k vključujoči in trajnostno naravnani družbi ^{SC} (2.1.2.1).

Za uspešno razvijanje raznojezičnosti je pri pouku nemščine pomembno, da dijake opolnomočimo za učinkovito rabo njihovega celotnega jezikovnega repertoarja tako za sporazumevanje kot tudi učenje vseh nadaljnjih jezikov. Na ta način se uresničujeta tudi skupna cilja s področja jezika. Dijak se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika in obratno; zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi ^{SC} (1.1.3.2) ter je glede razlik med jeziki pozoren tudi pri uporabi gradiv v nemščini, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. ^{SC} (1.1.3.1).

Pri razvijanju medkulturne zmožnosti spozna druge kulture in jih tudi primerja z lastno, tako vzpostavlja odnos do nje, prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega ^{SC} (1.3.1.1). S spoznavanjem svojega ožjega okolja (npr. sošolcev in njihovih kulturnih ozadij), pa tudi širšega okolja (npr. vrstnikov sosednje države) se zaveda in prepozna raznolikosti ^{SC} (3.3.1.2).

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Za vrednotenje zmožnosti posredovanja, raznojezičnosti in medkulturnosti predlagamo jezikovni listovnik kot eno izmed možnih oblik (samo)evalvacije te zmožnosti.

SPORAZUMEVALNE JEZIKOVNE ZMOŽNOSTI

OBVEZNO

OPIS TEME

Sporazumevalne jezikovne zmožnosti vključujejo jezikovno, pragmatično in sociolingvistično zmožnost.

Jezikovna zmožnost pomeni znanje besedišča, slovnice, izgovarjave in pravopisa. Pragmatična zmožnost vključuje poznavanje načel jezikovne rabe, ki omogočajo, da so sporočila organizirana in strukturirana, uporabna za izvajanje sporazumevalnih funkcij ter razvrščena v skladu z interakcijskimi in transakcijskimi poteki. Sociolingvistična zmožnost pomeni zmožnost ustrezne rabe jezika v različnih družbenih okoliščinah.

Jezikovna zmožnost se nanaša torej na jezikovno »pravilno rabo«, na znanje jezika kot sistema, pragmatična zmožnost pa na dejansko rabo jezika pri tvorjenju besedila. Ta vključuje pri tvorjenju besedil sposobnost razvijanja teme, sposobnost prilagajanja jezika novim situacijam in izražanja misli na različne načine (prožnost), sposobnost natančnega podajanja vsebine, sposobnost povezovanja delov besedila ali stavkov (koherentnost in kohezivnost), sposobnost oblikovanja izjav ter lahkotnost izražanja (tekočnost) ter pri interakciji sposobnost menjave vlog in upoštevanja načel sodelovanja.

Za opis pričakovanih ravni sporazumevalnih jezikovnih zmožnosti gl. tudi lestvice v Skupnem evropskem jezikovnem okviru (Svet Evrope, 2023, str. 125-137).

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Sporazumevalne jezikovne zmožnosti se pri pouku razvijajo celostno, v povezavi z drugimi zmožnostmi, zato so tu opredeljeni standardi vedno del opisnih kriterijev izkazovanja znanja ostalih zmožnostih.

V okviru jezikovne zmožnosti so standardi opredeljeni za:

- » besedišče,
- » slovnično pravilnost,
- » izgovarjavo,
- » pravopis.

V okviru pragmatične zmožnosti so standardi opredeljeni za:

- » razvijanje teme,
- » vsebinsko natančnost,
- » koherentnost in kohezivnost,
- » tekočnost,
- » menjavo vlog in načela sodelovanja.

Sociolingvistična zmožnost je opredeljena kot en standard za rabo jezika v različnih družbenih okoliščinah.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Pri razvijanju sporazumevalnih jezikovnih zmožnosti izhajamo iz dijakovega že obstoječega znanja jezikov (raznojezični repertoar) in usvojenih jezikovnih strategij ter omogočimo vključevanje vseh jezikov dijakov (njihovi prvi jeziki in jeziki, ki jih dijaki poznajo) ter vse ostale jezike, ki se ne poučujejo in niso prisotni v razredu (gl. primer vključevanja več jezikov Delavnica Po transversali raznojezičnosti (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/vpv6p7a>) ter primer za učenje nemščine po angleščini v SlovenscinaVSoli_st2_2016_NR.pdf (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/y4f6u75>)).

Z uporabo t. i. večjezičnega pristopa razvijamo tudi skupna cilja s področja jezika. Tako dijak pri učenju nemščine uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika in drugih jezikov ^{SC} (1.1.3.1). Pri tem se zaveda podobnosti in razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi slovarjev, prevajalnikov in drugih jezikovnih virov ^{SC} (1.1.3.2).

Poučevanje sporazumevalnih jezikovnih zmožnosti se neposredno povezuje z razvijanjem drugih tem: sprejemanja, tvorjenja, interakcije, posredovanja, raznojezičnosti in medkulturnosti. V ospredju je raba jezika v realnih situacijah in kontekstih, ki so za dijaka smiselni in izhajajo iz njegovega zasebnega in interesnega področja. Pri tem upoštevamo uravnotežen poudarek na tekočnosti in pravilnosti, saj je tekočnost bistvena za učinkovito komunikacijo, pravilnost pa pripomore k jasnosti in ustreznosti pomena ter sporočila. Poznavanje in obvladovanje slovnice, besedišča, izgovorjave in pravopisa predstavlja temelj učinkovitega sporazumevanja. Vendar to ni dovolj, učinkoviti uporabnik tujega jezika bo zmožen jezik prilagoditi glede na dani kontekst, pri čemer bo upošteval okolje, v katerem je, odnose s sogovorci in namen sporazumevanja. Dijaki morajo zato poleg jezikovnih zmožnosti spoznati tudi kulturne norme, geste in pričakovane družbene vzorce, ki vplivajo na sporazumevanje v nemščini, kar na primer vključuje razumevanje stopnje formalnosti, vljudnosti in izrazov, značilnih za določen kontekst. Pri korespondenci, na primer, stopnjo formalnosti prilagodimo glede na namen dopisovanja in naslovnika. Pri poučevanju sporazumevalnih zmožnosti pa moramo upoštevati tudi pragmatično rabo jezika, saj jezik vedno uporabljamo v določenem kontekstu in z določenim namenom (npr. iskanje in dajanje informacij, izražanje strinjanja ali nestrinjanja, dajanje nasvetov ipd.). Za postopno in sistematično razvijanje sporazumevalnih jezikovnih zmožnosti je pomembna tudi razredna komunikacija v tujem jeziku, saj ta omogoča naravno in avtentično rabo jezika za konkretne namene, obenem pa smiselno rabo jezikovnih prvin v vsakodnevni, ponavljajoči se situacijah.

JEZIKOVNA ZMOŽNOST

CILJI

Dijak:

○: širi in pogloblja besedišče, s katerim izraža in uresničuje svoje sporazumevalne potrebe. Pri usvajanju besedišča v nemščini se zaveda podobnosti in razlik med jeziki (učnim, tujim in ostalimi jeziki) in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd.,

SC (1.1.3.1)

○: razvija slovnično pravilno sporazumevanje. Zaveda se podobnosti in razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi slovarjev, prevajalnikov in drugih jezikovnih virov,

SC (1.1.3.1)

○: razvija pomensko ustrezno in razumljivo izgovarjavo, intonacijo, stavčni poudarek in besedni naglas,

○: razvija pravopisno pravilno sporazumevanje.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

3. tuji jezik (A1) - besedišče

- » uporablja posamezne besede in osnovne izraze za posredovanje enostavnih informacij o sebi (npr. ime, starost, kraj bivanja);
- » ima osnovni repertoar, sestavljen iz posameznih besed in fraz, povezanih z določenimi konkretnimi situacijami in vsakdanjimi temami (npr. predstavitev sebe, svoje družine, kraja, šole).

3. tuji jezik (A2) - besedišče

- » ima zadostno besedišče za izražanje osnovnih potreb v vsakdanjih situacijah (npr. osnovni osebni podatki, podatki o družini, šoli, hobijih, kraju);
- » ima ustrezno besedišče, ki se nanaša na najbolj osnovne sporazumevalne potrebe v vsakdanjih situacijah (npr. osnovni osebni podatki, podatki o družini, nakupovanje, neposredno okolje, šola in poklic).

2. tuji jezik (B1) - besedišče

- » ima razmeroma obsežno besedišče s splošnimi vsebinami: osebna identiteta, bivanje in vsakodnevno življenje, potovanja in prosti čas, skrb za zdravje in telesno nego, nakupovanje, potrošništvo in trajnostni razvoj, izobraževanje in delo, javni prostori in storitvene dejavnosti, narava, okolje, digitalizacija, množični mediji, medkulturni vidiki (osnovne značilnosti nemško govorečih kultur), raznojezični vidiki (slovenščina v odnosu do nemščine). Pri izražanju kompleksnejših misli si pomaga s parafraziranjem;

- » ima obsežno in raznoliko besedišče, povezano s splošnimi vsebinami in vsakdanjimi situacijami: osebna identiteta, bivanje in vsakodnevno življenje, potovanja in prosti čas, medosebni odnosi in počutje, skrb za zdravje in telesno nego, nakupovanje, potrošništvo in trajnostni razvoj, izobraževanje in delo, javni prostori in storitvene dejavnosti, narava, okolje in podnebne spremembe, znanost, digitalizacija, tehnologija in množični mediji, medkulturni vidiki (nemško govoreče kulture v primerjavi s slovensko govorečimi kulturami), raznojezični vidiki (slovenščina v odnosu do nemščine, nemščina v odnosu do angleščine in drugih jezikov). Pri izražanju kompleksnejših misli si še pomaga s parafraziranjem.

1. tuji jezik (B2) - besedišče

- » ima širok obseg besedišča za razpravljanje o splošnih vsebinah: medosebni odnosi in počutje, skrb za zdravje in telesno nego, potrošništvo in trajnostni razvoj, izobraževanje in delo, okolje in podnebne spremembe, znanost, digitalizacija, tehnologija in množični mediji, države, raznojezični in medkulturni vidiki (nemščina v odnosu do učnega in drugih jezikov, kulture Slovenije v odnosu do kultur nemškega govornega prostora). Uporablja sopomenke in parafrazira, obvlada osnovne kolokacije, a včasih išče ustrezne izraze;
- » ima širok obseg besedišča za razpravljanje o splošnih vsebinah: medosebni odnosi in počutje, skrb za zdravje in telesno nego, potrošništvo in trajnostni razvoj, izobraževanje in delo, okolje in podnebne spremembe, znanost, digitalizacija, tehnologija in množični mediji, države, raznojezični in medkulturni vidiki (nemščina v odnosu do učnega in drugih jezikov, kulture Slovenije v odnosu do kultur nemškega govornega prostora). Pri tem učinkovito uporablja sopomenke in parafrazira ter le redko išče ustrezne izraze. Dobro obvlada kolokacije oziroma pogoste stalne besedne zveze. Ustvarjalno uporablja jezik.

3. tuji jezik (A1) - slovnična pravilnost

- » uporabi zelo omejeno število osnovnih jezikovnih struktur. Pogoste napake vplivajo na razumevanje;
- » obvlada majhno število preprostih jezikovnih struktur iz naučenega nabora. Poveže besede z osnovnimi vezniki (npr. *und*, *oder*). Pogoste napake občasno vplivajo na razumevanje.

3. tuji jezik (A2) - slovnična pravilnost

- » uporabi omejen nabor preprostih jezikovnih struktur. Pogoste sistemske napake lahko vplivajo na razumevanje;
- » pravilno uporabi preproste jezikovne strukture, vendar še vedno dela občasne osnovne sistemske napake. Uporabi najpogostejše veznike (npr. *und*, *dann*) in preproste stavke poveže v enostavno linearno zgrajeno besedilo. Sporočilnost besedila je kljub občasnim napakam jasna.

2. tuji jezik (B1) - slovnična pravilnost

- » uporabi preproste jezikovne strukture pravilno, vendar še vedno dela določene osnovne sistemske napake. Kljub temu je po navadi jasno, kaj želi izraziti;
- » uporabi najpogostejše povezovalce (*und*, *dann*, *weil*), da preproste stavke poveže v enostavno linearno zgodbo. Razmeroma pravilno uporabi širši nabor pogosto rabljenih jezikovnih struktur, povezanih z dokaj predvidljivimi situacijami. Dela sistemske napake, vendar je jasno, kaj želi izraziti.

1. tuji jezik (B2) - slovnična pravilnost

- » razmeroma pravilno uporabi širok nabor pogosto rabljenih jezikovnih struktur, povezanih z dokaj predvidljivimi situacijami. Možne so še sistemske napake, vendar je jasno, kaj želi izraziti;
- » dobro obvlada širok nabor jezikovnih struktur. Občasno se pojavljajo spodrsaljaji, nesistemske napake ali manjše nepravilnosti v strukturi povedi.

3. tuji jezik (A1) - izgovarjava

- » izgovarja omejen nabor naučenih besed in fraz tako, da je sporazumevanje mogoče le z dodatno podporo sogovorca (npr. ponovitvijo, parafraziranjem). Napake v izgovarjavi pogosto vplivajo na razumljivost;
- » pravilno izgovarja omejeno število glasov, naučenih besed in fraz. Govor je razumljiv le ob podpori sogovorca.

3. tuji jezik (A2) - izgovarjava

- » pravilno izgovarja omejeno število glasov, naučenih besed in fraz. Govor je razumljiv le ob podpori sogovorca;
- » izgovarja znane besede in fraze v preprostih vsakdanjih situacijah. Razumljivost sporočila je občasno otežena (npr. zaradi napačnega besednega naglasa ali stavčnega poudarka).

2. tuji jezik (B1) - izgovarjava

- » izgovarja besede in stavke dovolj jasno, da ga sogovornik razume, čeprav se pojavljajo napake pri izgovoru posameznih glasov, zlasti v manj znanih besedah. Zaznaven je vpliv drugih jezikov;
- » izgovarja na splošno razumljivo, čeprav še vedno napačno izgovarja posamezne glasove v manj znanih besedah. Vpliv drugih jezikov je prisoten, a ne ovira komunikacije.

1. tuji jezik (B2) - izgovarjava

- » **v daljšem govoru večinoma jasno artikulira nemške glasove. Občasno prihaja do napačne intonacije ali naglasa zaradi vpliva drugega jezika, a to ne vpliva na razumljivost;**
- » govori tekoče in razločno. Pravilno uporablja intonacijo, naglas in ritem. Vpliv drugih jezikov se zazna, a ne moti komunikacije. Izgovarjava podpira učinkovito sporazumevanje.

3. tuji jezik (A1) - pravopis

- » **dokaj pravilno zapiše nemške črke ter pogosto rabljene znane besede in krajše stavke (svoj naslov, narodnost in druge osebne podatke, imena predmetov, vljudnostnih fraz). Uporablja osnovna ločila (npr. piko, klicaj, vprašaj). Pojavljajo se pomanjkljivosti v zapisu, kar lahko vpliva na razumljivost sporočila;**
- » pravilno zapiše nemške črke, pogosto rabljene znane besede in krajše stavke. Uporablja osnovna ločila in ustrezno oblikuje krajše besedilo. Zapisano vsebuje pomanjkljivosti, kot so nepravilen zapis in druge napake.

3. tuji jezik (A2) - pravopis

- » **pravilno zapiše nemške črke, pogosto rabljene znane besede, fraze in krajše, preproste stavke. Uporabi osnovna ločila in ustrezno oblikuje krajše besedilo. Zapis lahko vsebuje pomanjkljivosti, kot so nepravilen zapis in druge napake;**
- » večinoma pravilno zapiše kratke stavke o znanih temah. Napake se še pojavljajo predvsem pri manj znanih besedah ali strukturah, vendar ne otežujejo razumevanja.

2. tuji jezik (B1) - pravopis

- » **večinoma pravilno zapiše kratke stavke o znanih temah. Napake se pojavljajo predvsem pri manj znanih besedah ali strukturah, a ne otežujejo razumevanja;**
- » oblikuje preprosta povezana besedila, v katerih pravilno uporablja ločila, veliko začetnico in osnovna pravopisna pravila. Napake so redke in ne vplivajo na razumljivost besedila. Zapisano lahko vsebuje pomanjkljivosti v manj znanih izrazih.

1. tuji jezik (B2) - pravopis

- » **zapiše povezana in členjena besedila, ki sledijo osnovnim pravopisnim pravilom. Napake (npr. zaradi vpliva maternega jezika) so redke in ne vplivajo na sporočilnost;**
- » pravilno zapiše kompleksnejša in strukturirana besedila. Obvlada pravila ločil, velike začetnice, zapisa stavkov in členitve v odstavke. Besedila so jasna, slovnično in pravopisno ustrezna.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Pri razvijanju jezikovne zmožnosti uporabljamo različne načine in pristope, ki spodbujajo aktivno rabo jezika. Pri induktivnem pristopu dijaki na podlagi primerov opazujejo delovanje jezika in odkrivajo njegove zakonitosti, pri deduktivnem pristopu pa najprej učitelj razloži jezikovna pravila, nato dijaki opazujejo delovanje pravil v kontekstu besedila ali sporazumevalnih okoliščin. Pri obeh pristopih sledi utrjevanje novega jezikovnega znanja z raznolikimi dejavnostmi. Pomembno je, da so dijaki čim bolj izpostavljeni virom v nemščini ter da pri pouku vlada takšno učno okolje, kjer so napake dojete kot sestavni del učenja.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Dijak izkaže znanje ustno, pisno in na druge načine v okviru vrednotenja zmožnosti tvorjenja, interakcije, posredovanja ter raznojezične in medkulturne zmožnosti.

OPISNI KRITERIJI

Opisni kriteriji jezikovne zmožnosti se nanašajo na:

- » obseg in ustreznost rabe besedišča,
- » obseg in pravilnost rabe jezikovnih struktur (gl. prilogo nabor slovničnih struktur za gimnazijski program (https://aplikacijaun.zrss.si/api/gradiva/Nabor_predlaganih_slovnicnih_struktur_za_gimnazijski_program_nemščina.pdf))
- » pravilnost izgovarjave nemških glasov, besednega in stavčnega naglasa ter intonacije,
- » pravopis (spretnost prepisovanja in pravilnega zapisa posameznih besed, pravilnost oblikovanja besedila, pravilna raba ločil).

PRAGMATIČNA IN SOCIOLINGVISTIČNA ZMOŽNOST

CILJI

Dijak:

○: razvija zmožnost dejanske rabe jezika pri tvorjenju besedil. Pri tem uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega in prvega tujega jezika,

SC (1.1.3.2)

○: razvija zmožnost ustrezne rabe jezika v različnih družbenih okoliščinah.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

3. tuji jezik (A1) - razvijanje teme

» poveže naučene fraze in izraze v vsebinsko smiselno zgrajeno kratko besedilo;

» s pomočjo iztočnic tvori kratko preprosto besedilo (npr. opis), ki je ustrezno vsebinsko zgrajeno.

3. tuji jezik (A2) - razvijanje teme

» s pomočjo vizualne podpore ali iztočnic tvori kratko besedilo, ki je vsebinsko smiselno povezano;

» s pomočjo preprostega seznama točk tvori opis ali krajšo zgodbo.

2. tuji jezik (B1) - razvijanje teme

» tvori daljšo smiselno povezano pripoved ali opis, pri tem izhaja iz danih iztočnic;

» tvori daljšo zgodbo ali opis, v katerem si ideje logično sledijo in so med seboj smiselno povezane, navede primere za pomembne točke.

1. tuji jezik (B2) - razvijanje teme

» v razpravi izrazi stališče ter navede prednosti in pomanjkljivosti različnih možnosti;

» v razpravi glavne točke razširja in podpira s prednostmi, pomanjkljivostmi, tehtnimi podrobnostmi in primeri.

3. tuji jezik (A1) - vsebinska natančnost

» na preprost način posreduje sporočila v obliki kratkih in naučenih fraz;

» na preprost način posreduje osebne podatke in informacije o konkretnih potrebah.

3. tuji jezik (A2) - vsebinska natančnost

» na preprost način posreduje osebne podatke in informacije o konkretnih potrebah;

- » v preprosti in neposredni izmenjavi z omejeno količino podatkov o znanih in vsakdanjih stvareh sporoča tisto, kar želi povedati, v drugih situacijah pa mora praviloma sporočilo okrniti.

2. tuji jezik (B1) - vsebinska natančnost

- » **v preprosti in neposredni izmenjavi z omejeno količino podatkov o znanih in vsakdanjih stvareh sporoča tisto, kar želi povedati, v drugih situacijah pa mora praviloma sporočilo okrniti;**
- » razumljivo izrazi bistvo tistega, kar želi povedati. Informacije so preproste in nezahtevne.

1. tuji jezik (B2) - vsebinska natančnost

- » **posreduje podrobne in kompleksno povezane informacije, v katerih dokaj natančno ubesedi večino vsebin;**
- » posreduje podrobne in kompleksno povezane informacije, prilagaja se zahtevnejšim situacijam, v katerih tekoče, spontano in natančno ubesedi večino vsebin.

3. tuji jezik (A1) - koherentnost in kohezivnost

- » **poveže besede z zelo osnovnimi linearnimi povezovalci (npr. *und*, *oder*);**
- » poveže besede ali skupine besed z osnovnimi linearnimi povezovalci.

3. tuji jezik (A2) - koherentnost in kohezivnost

- » **poveže besede z osnovnimi linearnimi povezovalci v preproste stavke, da tvori opis v obliki preprostega niza točk;**
- » uporablja najpogostejše veznike, da preproste stavke poveže v enostavno linearno zgodbo.

2. tuji jezik (B1) - koherentnost in kohezivnost

- » **z omejenim naborom kohezivnih sredstev tvori enostavna besedila (npr. opis ali zgodba);**
- » z določenim naborom kohezivnih sredstev tvori daljše stavke in jih med seboj poveže, npr. v zgodbo. V besedilu zna vpeljati protiargument (npr. z veznikoma *obwohl* in *trotzdem*).

1. tuji jezik (B2) - koherentnost in kohezivnost

- » **razvije jasna in smiselna besedila, v katerih ubesedi razliko med dejstvom in mnenjem. Kljub omejeni uporabi besedilnih povezovalcev svoje povedi poveže v koherenten diskurz;**
- » argumentirano in sistematično razvije smiselno besedilo, z razlikovanjem med mnenji in dejstvi. Povedi poveže v jasen in koherenten diskurz.

3. tuji jezik (A1) - menjava vlog in načela sodelovanja

Ni standardov.

3. tuji jezik (A2) - menjava vlog in načela sodelovanja

- » **s pomočjo naučenih izrazov začne, vzdržuje in konča preprost kratek pogovor o vsakdanjih vsebinah, pri čemer mora biti sogovornik vseskozi podporen in sodelovalen;**

- » začne, vzdržuje in konča preprost pogovor o različnih vsakdanjih vsebinah.
2. tuji jezik (B1) - menjava vlog in načela sodelovanja
- » **začne, vzdržuje in konča preprost pogovor o različnih vsakdanjih vsebinah;**
 - » sodeluje v pogovoru o različnih vsebinah, poseže vanj ter prevzame vlogo govorca.
1. tuji jezik (B2) - menjava vlog in načela sodelovanja
- » **sodeluje v pogovoru o različnih vsebinah, poseže vanj ter prevzame vlogo govorca;**
 - » v pogovoru o širokem razponu vsebin učinkovito menjuje vloge, ustrezno poseže v razpravo in pri tem uporabi primerna jezikovna sredstva.
3. tuji jezik (A1) - sociolingvistična zmožnost
- » **z najpreprostejšimi vsakdanjimi vljudnostnimi frazami vzpostavi osnovne družbene stike (npr. pozdravi ob prihodu in odhodu, se predstavi, se zahvali);**
 - » v osnovnih družbenih stikih uporablja najpreprostejše vljudnostne fraze (npr. pozdravi in se poslovijo, se zahvali, prosi za kaj, se predstavi, opraviči).
3. tuji jezik (A2) - sociolingvistična zmožnost
- » **obvlada zelo kratke družbene izmenjave, uporablja vsakdanje vljudne pozdrave in nagovore. Povabi, predlaga, se opraviči in se na povabila in predloge drugih odzove;**
 - » prepozna družbene in kulturne norme ter pravila. Vzpostavi in vzdržuje družbene stike, pri čemer uporablja preproste pogoste izraze in osnovne vzorce.
2. tuji jezik (B1) - sociolingvistična zmožnost
- » **ustrezno uporablja primeren razpon situaciji primernih jezikovnih sredstev za sporazumevanje. Spodrseljaji so redki, saj ustrezno uporablja konvencije vljudnega sporazumevanja;**
 - » uporablja širok razpon jezikovnih funkcij in se odziva nanje. Zaveda se pravil vljudnega sporazumevanja in najpomembnejših razlik v običajih, rabah, stališčih, vrednotah in prepričanjih.
1. tuji jezik (B2) - sociolingvistična zmožnost
- » **večinoma ustrezno interpretira sociokulturne/sociolingvistične signale ter se nanje primerno odzove. Svoje izražanje prilagaja v skladu z ustreznim registrom na različnih stopnjah formalnosti (neformalna, nevtralna, formalna), vendar pa tega ne stori vedno ustrezno;**
 - » izraža se jasno, vljudno in različnim situacijam primerno. Tako v formalnem kot neformalnem položaju vzpostavlja in vzdržuje ustrezen register.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Pragmatična zmožnost se nanaša na dejansko rabo jezika pri (so)oblikovanju besedila, torej na dijakovo poznavanje načel jezikovne rabe, ki omogočajo, da so sporočila:

- » organizirana, strukturirana in urejena (diskurzna zmožnost),
- » uporabna za izvajanje sporazumevalnih funkcij (funkcijska zmožnost),
- » razvrščena v skladu z interakcijskimi in transakcijskimi poteki (zmožnost načrtovanja).

Pri razvijanju pragmatične zmožnosti so pomembni naslednji vidiki:

- » razvijanje teme,
- » koherentnost in kohezivnost,
- » menjava vlog in načela sodelovanja,
- » izbiranje ustreznih sociolingvističnih prvin,
- » vsebinska natančnost,
- » tekočnost in
- » prožnost pri uporabi repertoarja (le na višjih ravneh, od B1 naprej).

Vidiki te zmožnosti so opredeljeni kot standardi znanja.

Razvijanje pragmatične zmožnosti pri pouku nemščine se lahko navezuje na temo sporazumevanje in besedilo pri pouku slovenščine (gl. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/hdil1z4>).

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Dijak izkaže znanje ustno, pisno in na druge načine v okviru vrednotenja celostne sporazumevalne zmožnosti v nemščini, npr. kako zna začeti, vzdrževati in končati preprost pogovor (menjava vlog v okviru interakcije), kako je pisno besedilo vsebinsko zgrajeno (ali si ideje logično sledijo), povezano (z osnovnimi vezniki), kako zna navezati družbene stike z osnovnimi vljudnostnimi frazami.

Standardi znanja pragmatične in sociolingvistične zmožnosti so vključeni v vrednotenje zmožnosti tvorjenja, interakcije, posredovanja ter raznojezične in medkulturne zmožnosti.

OPISNI KRITERIJI

Opisni kriteriji za pragmatično in sociolingvistično zmožnost izhajajo iz standardov znanja in so vključeni pri spremljanju in vrednotenju zmožnosti tvorjenja, interakcije, posredovanja ter raznojezične in medkulturne zmožnosti.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Ahačič, K., Banjac, M., Baškarad, S., Belasić, I., Bergoč, Š., Bešter, J., Borota, B., Bratina, K., Brečko, B. N., Breznik, I., Brodnik, A., Čop, J., Gorenc, J., Gradišek, P., Grušovnik, T., Holcar, A., Jerko, A., Jurak, G., Klančnik, B., ... Zupan, B. (2024). *Skupni cilji in njihovo umeščanje v učne načrte in kataloge znanj* (Spletna izd.). Zavod Republike Slovenije za šolstvo. https://www.zrss.si/pdf/skupni_cilji.pdf

Ahačič, K., Lipovšek, F., Rot Gabrovec, V., Retelj, A., Šečerov, N., Pismanjak, M., Cajhen, S., Petek Ahačič, M., in Lešnik, M. (2017). *Primerjalni prikaz rabe jezikoslovnih izrazov pri pouku tujih jezikov v osnovnih in srednjih šolah: delovno gradivo za pripravljavce učnih načrtov, učbenikov in drugih učnih gradiv*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/1i4ugon>

Costley, K. C. (2015). Research supporting integrated curriculum: Evidence for using this method of instruction in public school classrooms.

Cross, R. (2012). Creative in finding creativity in the curriculum: The CLIL second language classroom. *The Australian Educational Researcher*, 39(4), 431–445.

Drake, S. M., in Reid, J. L. (2018). Integrated curriculum for the twenty-first century. In *International handbook of holistic education*, 118–128, Routledge.

Gardner, R. C. (2007). Motivation and second language acquisition. *Porta linguarum*, 9–20.

Harmer, J. (2007). *The practice of English language teaching*. Pearson Longman.

Jensen, E. (2005). *Teaching with brain in mind*. ASCD.

Kako do spodbudnega in varnega učnega okolja? Odgovori na vprašanja in dileme iz prakse (bistveni poudarki iz priročnika Vključujoča šola), Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/36f8wqp>

Kokotsaki, D., Menzies, V., in Wiggins, A. (2016). Project-based learning: A review of the literature. *Improving schools*, 19(3), 267–277.

Marentič Požarnik, B. (2000). *Psihologija učenja in pouka*. DZS.

Oxford, R. L. (1990). *Language learning strategies: What every teacher should know*. Newbury House.

Pavlič Škerjanc, K. (2010). Smisel in sistem kurikularnih povezav. V T. Rupnik Vec (ur.), *Medpredmetne in kurikularne povezave, Priročnik za učitelje*, 8–27. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

- Richards, J. C., in Rodgers, T. S. (2001). *Approaches and methods in language teaching*. Cambridge University Press.
- Rubin, J. (1987). Learner strategies: Theoretical assumptions, research, history, and typology. V A. Wenden in J. Rubin (ur.), *Learner strategies in language learning*, 15-30. Prentice-Hall.
- Rutar Ilc, Z. (2019). Preventivna vloga pozitivnih psihosocialnih odnosov v šoli. *Šolsko polje*, 30(3/4), 143–167,. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/gchx21a>
- Rutar Ilc, Z. (ur.) (2012) *Ugotavljanje kompleksnih dosežkov: preverjanje in ocenjevanje v medpredmetnih in kurikularnih povezavah, Priročnik za učitelje* (1. izd.). Zavod Republike Slovenije za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/r1uqo46>
- Rutar Ilc, Z. (2005). Učnocijljni in procesni pristop – izhodišče za didaktično prenovu gimnazij. V T. Rupnik Vec (ur.), *Spodbujanje aktivne vloge učenca v razredu*, 8–27. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Svet Evrope (2023). *Skupni evropski jezikovni okvir: učenje, poučevanje, ocenjevanje, Dodatek* (Spletna izd.). Zavod Republike Slovenije za šolstvo. <https://www.zrss.si/pdf/SEJO.pdf>
- Svet Evrope. (2011). *Skupni evropski jezikovni okvir za učenje, poučevanje, ocenjevanje*. Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Strmčnik, F. (1993). *Učna diferenciacija in individualizacija v naši osnovni šoli*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
- Tomlinson, C. A. (2017). *How to differentiate instruction in academically diverse classrooms* (3. izd.). Alexandria: ASCD.
- Vuorikari, R., Punie, Y., in Kluzer, S. (2023). *Okvir digitalnih kompetenc za državljane: z novimi primeri rabe znanja, spretnosti in stališč: DigComp 2.2* (Spletna izd.). Zavod Republike Slovenije za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/n0n2c3c>

POSREDOVANJE, RAZNOJEZIČNOST IN MEDKULTURNOST

- » Candelier, M., Camilleri, A., Castellotti, V., De Pietro, J. F., Lőrincz, I., Meißner, F.-J., Noguerol, A., in Schröder-Sura, A. (2017). *ROPP, referenčni okvir za pluralistične pristope k jezikom in kulturam: zmožnosti in viri*. Svet Evrope in Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/j57niv0>
- » *Jeziki štejejo: priročnik dobre prakse* (1. elektronska izd.). (2021). Znanstveno raziskovalno središče, Annales ZRS; Pedagoška fakulteta. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/wz9qjbx>
(<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/wz9qjbx>)
- » CROMO (2007). *Medkulturni čezmejni modul – dopolnilo Evropskemu jezikovnemu listovniku 15+*. Österreichisches Sprachen-Kompetenz-Zentrum, Agenzia Nazionale per lo Sviluppo dell'Autonomia Scolastica, Zavod Republike Slovenije za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/mp2x96l>
- » Hufeisen, B., in Neuner, G. (2003). *Mehrsprachigkeitskonzept – Tertiärsprachenlernen – Deutsch nach Englisch*. Evropski center za moderne jezike, Svet Evrope.

- » *Jeziki štejejo: priročnik dobre prakse* (1. elektronska izd.). (2021). Znanstveno raziskovalno središče, Annales ZRS; Pedagoška fakulteta. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/wz9qjbx>
- » Kač, L. (2022). Raznojezične učne ure so s pomočjo Referenčnega okvira za pluralistične pristope k jezikom in kulturam so več kot samo učenje jezikov. *Obrazi več-/raznojezičnosti*, Pedagoški inštitut, 107-130. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/vh30eph> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/vh30eph>)
- » Medkulturni in večjezični pristopi pri pouku, Gradivo z usposabljanja učiteljev, 26.10.2017, Zavod RS za šolstvo, MIZŠ. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/da41q9b>
- » Pedagoški forum ZRSŠ ob evropskem dnevu jezikov, prispevki učiteljev o izvedenih večjezičnih in medkulturnih učnih dejavnostih. <http://www.zrss.si/evropski-dan-jezikov/>
- » Puklavec, N., Enčeva, M., in Mulej, S. (2006): *Evropski jezikovni listovnik za srednješolce v starosti od 15 do 19 let*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport RS in Založba Tangram. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/z5fl7hw>
- » *Svet Evrope* (2023). *Skupni evropski jezikovni okvir: učenje, poučevanje, ocenjevanje, Dodatek* (Spletna izd.). Zavod Republike Slovenije za šolstvo. <https://www.zrss.si/pdf/SEJO.pdf> (<https://www.zrss.si/pdf/SEJO.pdf>)
- » *Večjezične dejavnosti v šoli in vrtcu: zbirka primerov iz prakse: projekt Jeziki štejejo (JeŠT)* (2022). Pedagoška fakulteta. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/rmco26w> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/rmco26w>)

POSREDOVANJE BESEDILA

- » Candelier, M., Camilleri, A., Castellotti, V., De Pietro, J. F., Lőrincz, I., Meißner, F.-J., Noguerol, A., in Schröder-Sura, A. (2017). *ROPP, referenčni okvir za pluralistične pristope k jezikom in kulturam: zmožnosti in viri*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/j57niv0>
- » CROMO. 2007: *CROMO: Medkulturni čezmejni modul – dopolnilo Evropskemu jezikovnemu listovniku 15+*. Gradec/Trst/Ljubljana: Österreichisches Sprachen-Kompetenz-Zentrum, Agenzia Nazionale per lo Sviluppo dell'Autonomia Scolastica, Zavod Republike Slovenije za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/mp2x96l>
- » Fidler, Soča (ur.), 2004: *Ja-Ling Comenius – Janua Linguarum – Vrata v jezike: Jezikovno in medkulturno uzaveščanje v osnovni šoli*. Priročnik za učitelje. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- » *Jeziki štejejo: priročnik dobre prakse* (1. elektronska izd.). (2021). Znanstveno raziskovalno središče, Annales ZRS; Pedagoška fakulteta. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/wz9qjbx>
- » Kač, L. (2022). Raznojezične učne ure so s pomočjo Referenčnega okvira za pluralistične pristope k jezikom in kulturam več kot samo učenje jezikov = Plurilingual lessons with the Framework of References for Plurilingual Approaches are more than only languages learning. V *Obrazi več-/raznojezičnosti: [znanstvena monografija]* (str. 107–130). Pedagoški inštitut. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/vh30eph>
- » Medkulturni in večjezični pristopi pri pouku, Gradivo z usposabljanja učiteljev, 26. 10. 2017, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, MIZŠ, <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/da41q9b> (11. 10. 2024).

- » Pedagoški forum ZRSŠ ob evropskem dnevu jezikov, prispevki učiteljev o izvedenih večjezikovnih in medkulturnih učnih dejavnostih, <http://www.zrss.si/evropski-dan-jezikov/> (11. 10. 2024).
- » Puklavec, Nada, Milka, Enčeva, Sabina, Mulej, 2006: *Evropski jezikovni listovnik za srednješolce v starosti od 15 do 19 let*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Založba Tangram. Dostopno na <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/z5fl7hw> (24. 1. 2025).
- » *Večjezične dejavnosti v šoli in vrtcu: zbirka primerov iz prakse: projekt Jeziki štejejo (JeŠT)* (1. izd., str. 108). (2022). Pedagoška fakulteta. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/rmco26w>

PRILOGE

PRILOGE PO POGLAVJIH

SPREJEMANJE

Cilj

» [https://aplikacijaun.zrss.si/api/gradiva/SEJO-opisniki za SPREJEMANJE.xlsx](https://aplikacijaun.zrss.si/api/gradiva/SEJO-opisniki%20za%20SPREJEMANJE.xlsx)

POSREDOVANJE, RAZNOJEZIČNOST IN MEDKULTURNOST

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

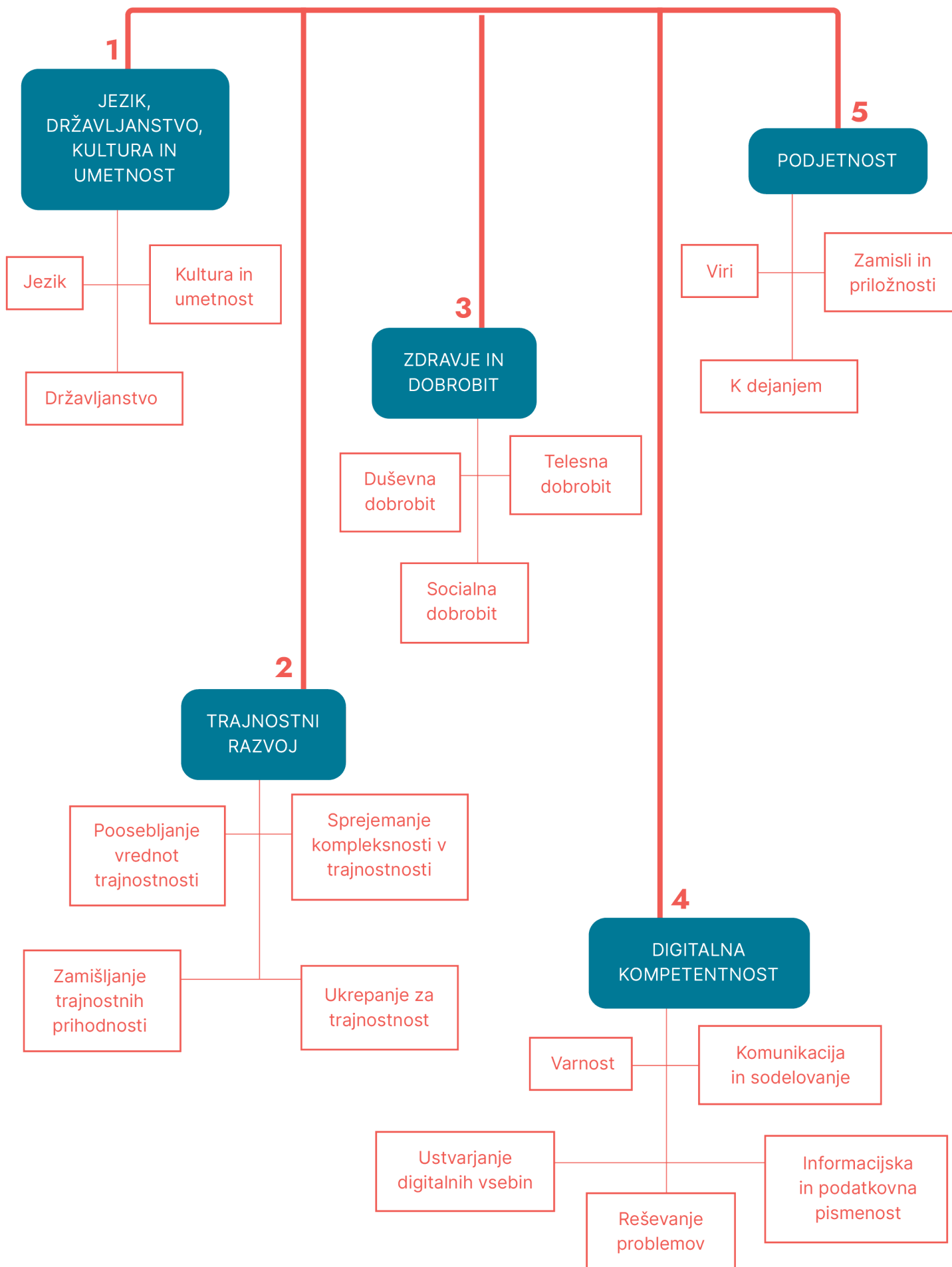
» https://aplikacijaun.zrss.si/api/gradiva/ROPP_opisniki-objava.xlsx

SPORAZUMEVALNE JEZIKOVNE ZMOŽNOSTI

Opisni kriteriji

» [https://aplikacijaun.zrss.si/api/gradiva/Nabor slovnčnih struktur za gimnazijski program -
nemščina.pdf](https://aplikacijaun.zrss.si/api/gradiva/Nabor_slovničnih_struktur_za_gimnazijski_program_-_nemščina.pdf)

KLJUČNI CILJI PO PODROČJIH SKUPNIH CILJEV

1 /// JEZIK, DRŽAVLJANSTVO, KULTURA IN UMETNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

1.1 JEZIK

1.1.1 Strokovna besedila	1.1.1.1 Pri posameznih predmetih razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
1.1.2 Strokovni jezik	1.1.2.1 Se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije; torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav. 1.1.2.2 Se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno ter pisno raven svojega strokovnega jezika.
1.1.3 Univerzalni opis jezika kot sistema	(pri vseh predmetih:) 1.1.3.1 Se zaveda podobnosti ter razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. (pri vseh jezikovnih predmetih:) 1.1.3.2 Se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno: zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi.
1.1.4 Razumevanje pomena branja	1.1.4.1 Pri vseh predmetih redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti.
1.1.5 Jezik in nenasilna komunikacija	1.1.5.1 Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

1.2 DRŽAVLJANSTVO

1.2.1 Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike	1.2.1.1 Pozna, razume in sprejema človekove pravice kot skupni evropski in ustavno določeni okvir skupnih vrednot ter etike. 1.2.1.2 Razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene, da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti. 1.2.1.3 Razume in sprejema, da je obstoj pravic pogojen s spoštovanjem individualne dolžnosti do enake pravice drugega. 1.2.1.4 Razume in sprejema, da je dolžnost do enake pravice drugega dolžnost zaradi dolžnosti (ne le pravica zaradi individualnega interesa). 1.2.1.5 Razume in sprejema človekove pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, lastnine, nediskriminacije in strpnosti.
1.2.2 Etična refleksija	1.2.2.1 Spozna, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov. 1.2.2.2 Razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi.
1.2.3 Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost	1.2.3.1 Z namenom uresničevanja skupnega dobrega sodeluje z drugimi ter podaja in uresničuje predloge, ki kakovostno spreminjajo skupnosti. 1.2.3.2 Prek lastnega delovanja ozavešča pomen skrbi za demokratično skupnost ter krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnosti za lastnodobrobit in dobrobit drugih.
1.2.4 Aktivno državljanstvo in politična angažiranost	1.2.4.1 Ob zavedanju pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh, pa tudi iskanja kompromisov in preseganja konfliktov, pozna raznolike oblike demokratičnega političnega angažiranja in se vključuje v politične procese, ki vplivajo na življenja ljudi.
1.2.5 Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo	1.2.5.1 Uporabi znanja vsakega predmetnega področja za kritično in aktivno državljansko držo.

1.3 KULTURA IN UMETNOST

1.3.1 Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti	1.3.1.1 Intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega. itd.).
1.3.2 Raziskovanje in spoznavanje kulture ter umetnosti	1.3.2.1 Raziskuje in spozna kulturo, umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu.
1.3.3 Izražanje v umetnosti in z umetnostjo	1.3.3.1 Je radoveden in raziskuje materiale in umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.
1.3.4 Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti	1.3.4.1 Uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih. 1.3.4.2 V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.
1.3.5 Živi kulturo in umetnost	1.3.5.1 Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

2 /// TRAJNOSTNI RAZVOJ

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

2.1.1 Vrednotenje trajnostnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo glede na svoje trenutne zmožnosti ter družben položaj.
2.1.2 Podpiranje pravičnosti	2.1.2.1 Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja.
2.1.3 Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi ter družbenimi sistemi.

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOSTI V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.2.2 Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogoje z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.
2.2.3 Formuliranje problema	2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI

2.3.1 Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume ter vrednoti možne, verjetne in želene trajnostne prihodnosti (scenarije). 2.3.1.2 Presoja dejanja, ki so potrebna za doseganje želene trajnostne prihodnosti.
2.3.2 Prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.
2.3.3 Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/-atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

2.4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST

2.4.1 Politična angažiranost	2.4.1.1 Ob upoštevanju demokratičnih načel kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti ter sodeluje pri oblikovanju trajnostnih politik in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.4.2 Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 Pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.
2.4.3 Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni ter politični ravni.

3.1 DUŠEVNA DOBROBIT

3.1.1 Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepoznavna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) ter lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume povezanost različnih vidikov lastnega doživljanja (telesni občutki, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
3.1.2 Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
3.1.3 Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepoznavna lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
3.1.4 Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
3.1.5 Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.

3.2 TELESNA DOBROBIT

3.2.1 Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi tiste, ki razbremenijo naporen vsakdan. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
3.2.2 Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
3.2.3 Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitve po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
3.2.4 Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
3.2.5 Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.

3.3 SOCIALNA DOBROBIT

3.3.1 Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepoznavna raznolikosti v ožjem (oddelek, vrstniki, družina) in širšem okolju (šola, lokalna skupnost, družba).
3.3.2 Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja interesa in skrbi za druge.
3.3.3 Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih. 3.3.3.2 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti.
3.3.4 Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepoznavna meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati.
3.3.5 Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepoznavna lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbeno odgovornost.

4 /// DIGITALNA KOMPETENTNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVNA PISMENOST

4.1.1 Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij ter digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
4.1.2 Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
4.1.3 Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.) tako, da jih zna kasneje tudi najti.

4.2 KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE

4.2.1 Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
4.2.2 Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov ter avtorstva.
4.2.3 Državljsko udejstvovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udejstvovanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese, s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
4.2.4 Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
4.2.5 Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem ter pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
4.2.6 Upravljanje digitalne identitete	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.

4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN

4.3.1 Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
4.3.2 Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
4.3.3 Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
4.3.4 Programiranje	4.3.4.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.

4.4 VARNOST

4.4.1 Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno; svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
4.4.2 Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepoznava zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
4.4.3 Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
4.4.4 Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

4.5 REŠEVANJE PROBLEMOV

4.5.1 Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
4.5.2 Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepoznava in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
4.5.3 Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
4.5.4 Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.

5.1 ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI

5.1.1 Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepoznavava avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednost zase in za druge.
5.1.2 Ustvarjalnost in inovativnost	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev. 5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
5.1.3 Vizija	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
5.1.4 Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobrobiti za druge in izbere ustrezno rešitev.
5.1.5 Etično in trajnostno razmišljanje	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev ter ravnanj na skupnost in okolje.

5.2 VIRI

5.2.1 Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
5.2.2 Motiviranost in vztrajnost	5.2.2.1 Je pozitivno naravnani, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva. 5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
5.2.3 Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialna, nematerialna in digitalna), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, pri čemer upošteva učinkovito izrabo lastnega časa in finančnih sredstev.
5.2.4 Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog. 5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjak itd.) ali strokovne skupnosti. 5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
5.2.5 Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju). 5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost). 5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.

5.3 K DEJANJEM

5.3.1 Prevzemanje pobude	5.3.1.1 Spodbuja in sodeluje pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
5.3.2 Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt. 5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidnim spremembam.
5.3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnanoostjo in ciljem, da jih uspešno razreši. 5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
5.3.4 Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami. 5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
5.3.5 Izkusveno učenje	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev. 5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje. 5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah. 5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.